

Onderwerp Jaarstukken 2017 Regio Groningen Assen

Steller R. Klaassen

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 3678944

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 6301176

Datum 19-04-2017

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2017 van de Regio Groningen-Assen aan.

De Regio Groningen-Assen is een vrijwillig samenwerkingsverband, dat dit jaar 20 jaar bestaat. In het convenant Regio Groningen-Assen is afgesproken dat de jaarstukken van de Regio elk jaar, voordat ze door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen worden vastgesteld, aan de colleges van GS en B&W worden voorgelegd. De colleges worden verzocht de stukken ter kennis te brengen van de gemeenteraad.

De jaarstukken 2017 bevatten:

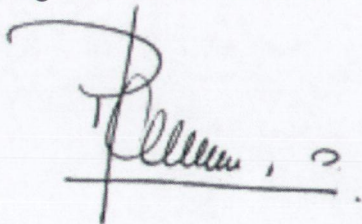
1. Uitleg bij de Jaarstukken 2017;
2. Jaarrekening 2016;
3. Conceptbegroting 2018, inclusief begrotingswijzigingen 2017;
4. Uitvoeringsprogramma 2017.

De hoofdlijn van de jaarstukken is te vinden in de Uitleg bij de Jaarstukken 2017. Deze uitleg geeft een goede samenvatting van de jaarrekening, de begroting en het uitvoeringsprogramma. Waar we voorheen de highlights van de jaarstukken in deze brief weergaven, verwijzen wij u nu korthedshalve naar de uitleg en de achterliggende stukken zelf.

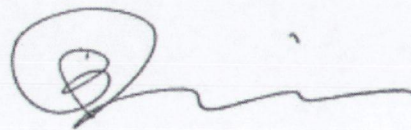
De jaarstukken 2017 geven voor ons college geen aanleiding voor een reactie richting de Regio Groningen-Assen. Mocht u deze brief willen agenderen dan verzoeken we u om dit

in mei te doen omdat eventuele reacties voor 15 juni 2017 bij de Regio kunnen worden ingediend.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter den Oudsten', with a horizontal line underneath.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Teesink', with a large circular flourish at the beginning.

de secretaris,
Peter Teesink

Groningen, 15 maart 2017

Aan de colleges van Gedeputeerde Staten
van de provincies Drenthe en Groningen, en aan
de colleges van Burgemeester en
Wethouders van de gemeenten Assen,
Bedum, Groningen, Haren, Hoogezand-
Sappemeer, Leek, Noordenveld,
Slochteren, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum en
Zuidhorn

Kenmerk: A2017.00065

Behandeld door : dhr. H.G. Havenga de Poel
Telefoonnummer : 050-3164289
Email : secretariaat@regiogroningenassen.nl
Bijlage : -
Onderwerp : Jaarstukken 2017 Regio Groningen-Assen

Geacht College,

Op 3 maart 2017 heeft de Stuurgroep Regio Groningen-Assen de Jaarstukken 2017 vastgesteld. Namens de Stuurgroep vraag ik u deze stukken bij uw raad dan wel Staten onder de aandacht te brengen. Reacties van uw College kunnen vóór 15 juni 2017 bij het regiobureau worden ingediend. De Stuurgroep betreft deze bij haar oordeel. Definitieve vaststelling van de stukken staat geagendeerd voor de vergadering op 13 juli 2017.

De Jaarstukken 2017 bestaan uit:

1. Uitleg bij de Jaarstukken 2017;
2. Jaarrekening 2016;
3. Concept begroting 2018, inclusief begrotingswijzigingen 2017;
4. Uitvoeringsprogramma 2017.

Vanaf dit jaar worden de Jaarstukken alleen digitaal aangeboden. Om dit te ondersteunen is op de website van Regio Groningen-Assen een speciale pagina ingericht [www.regiogroningenassen.nl/jaarstukken2017]. Hier wordt in woord, beeld en film de resultaten van het afgelopen jaar uitgelicht en vooruitgekeken. Onderaan deze webpagina is een link opgenomen naar de vier documenten van de Jaarstukken 2017.

Het vrijwillig samenwerkingsverband Regio Groningen-Assen bestaat 20 jaar! In 2017 willen we daarom alle raden en Staten bezoeken om te reflecteren op de resultaten en vooruit te kijken naar toekomstige opgaven. Een mooi moment om in gesprek te gaan is de bespreking van de Jaarstukken. Het Regiobureau neemt hiervoor deze maand contact met u en uw griffie op.

De raads- en Statengriffiers ontvangen een afschrift van deze brief.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw F. Gräper – van Koolwijk
voorzitter Stuurgroep Regio Groningen-Assen

Adres	Postadres	Contact
Oosterstraat 56a	Postbus 610	(050) 316 42 89
9711 NX Groningen	9700 AP Groningen	info@regiogroningenassen.nl

www.regiogroningenassen.nl

Uitleg bij de Jaarstukken 2017

Inleiding

In het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 is vastgelegd dat de stuurgroep jaarlijks een begroting en jaarrekening opstelt. Deze zijn op 3 maart door de stuurgroep vastgesteld. Na vaststelling worden ze, uiterlijk 15 maart, via de Colleges ter kennis aan raden en Staten gebracht. Om de financiële stukken in de regionale context te plaatsen is dit jaar op de website van Regio Groningen-Assen een speciale pagina ingericht [www.regiogroningenassen.nl/jaarstukken2017]. Een interactie tussen tekst, fotografie, infographic, grafieken en film waarmee de resultaten van het afgelopen worden uitgelicht en vooruitgekeken naar de komende jaren.

De jaarstukken 2017 bestaan uit:

- Uitleg bij de Jaarstukken 2017
- Jaarrekening 2016
- Conceptbegroting 2018, inclusief begrotingswijzigingen 2017
- Uitvoeringsprogramma 2017

Deze stukken worden digitaal aan de deelnemende Colleges beschikbaar gesteld. Reacties kunnen tot 15 juni 2017 bij het Regiobureau worden ingediend. De stuurgroep betreft deze bij haar oordeel. Definitieve vaststelling van de stukken staat geagendeerd voor de vergadering van 15 juli 2017.

Jaarrekening 2016

In de jaarrekening 2016 presenteert stuurgroep Regio Groningen-Assen de financiële ontwikkelingen van het afgelopen jaar en geeft inzicht in het inkomsten- en uitgavenpatroon van 2016. Bij het opstellen van de afrekening is het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 als leidraad gehanteerd.

De exploitatie laat bijna over de gehele linie een lichte tot matige overschrijding van de begrote kosten zien. Dit gaat echter niet op voor het onderdeel Basispakket Bereikbaarheid, omdat de eerste bijdrage aan project Spoorzone Groningen in 2016 is uitgekeerd in plaats van in 2017 is hier sprake van een overschrijding. De overschrijdingen worden voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat deelnemers de projectbijdrage niet of niet tijdig declareren bij het regiofonds. Deze verplichtingen schuiven automatisch door naar de volgende jaren. Om meer inzicht te krijgen in de voortgang van de projecten en om scherper te kunnen sturen op het verloop van het Fonds is in 2016 afgesproken om scherper en frequenter te monitoren en dit periodiek aan de stuurgroep te rapporteren. Dit is in 2016 voortvarend opgepakt.

Per 31-12-2016 sluit het saldo regiofonds op circa €11,3 miljoen. Dit is een daling van ruim €5 miljoen ten opzichte van het voorgaande jaar.

Jaarlijks toetst de accountant de jaarrekening op getrouwheid en rechtmatigheid. Aangaande beide onderdelen heeft de accountant een positief oordeel gevormd.

De Jaarrekening 2016 is het uitgangspunt voor de gewijzigde begroting 2017 en de concept begroting 2018.

Gewijzigde begroting 2017

De begrotingswijzigingen 2017 zijn expliciet in de concept begroting 2018 benoemd. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2017 zijn:

- Doorschuiven van verplichtingen van de bijdrage aan projecten bij Bereikbaarheid, Substantiële projecten, Regiopark en Regionale innovatieve projecten.
- De netwerkanalyse Bereikbaarheid is in 2015 uitgevoerd en in 2016 vastgesteld. In 2017 wordt de netwerkanalyse geactualiseerd. Voor 2017 wordt een deel van de vrijval van de middelen voor de monitor 2016 overgeheveld naar 2017.
- De budgetten voor het CPO-plankostenfonds zijn in 2016 niet aangewend en worden doorgeschoven naar 2017.
- Omdat in 2017 niet de volledige formatie wordt ingevuld, is de verwachting dat de kosten lager uitkomen. De posten Scholing & Opleiding en Huisvesting, kantoor & ICT zijn afhankelijk gemaakt van de vaste formatie, en dalen derhalve ook.
- Door de complexiteit van de administratie en de daarmee verband houdende accountantscontrole zijn de kosten in de afgelopen jaren gestegen. De verwachte kosten zijn in lijn gebracht met de realisatie in het afgelopen jaar.
- In 2017 bestaat de samenwerking Regio Groningen-Assen 20 jaar. Op een ingetogen maar feestelijke manier wordt in 2017 hieraan aandacht besteed. Een deel van het niet ingezette budgetten communicatie en investeren in het netwerk van 2016 worden hiervoor meegenomen naar 2017.
- In samenhang met het inrichten van de nieuwe organisatie van het Regiobureau zijn afspraken gemaakt over de nazorg voor uittredende medewerkers, gerelateerd aan de formatiereductie. De financiële consequenties zijn als bestemmingsreserve frictiekosten opgenomen op de balans. Het gaat om een berekening van de geschatte kosten die Regio Groningen-Assen zou kunnen verwachten. Zoals uit de balans blijkt bedraagt de bestemmingsreserve frictiekosten op per 31 december 2016 € 394.973 en lijkt hiermee voldoende om de risico's op te vangen.

Bestemmingsreserve Frictiekosten per 1 september 2014	€ 624.000
Besteding 2014	€ 78.890
Besteding 2015	€ 80.240
Besteding 2016	€ 69.897
Reserve per 31-12-2016	€ 394.973

Concept begroting 2018

In 2013 is de Regiovisie geactualiseerd en begin 2014 vastgesteld door raden en Staten. De hoofddoelstelling van het samenwerkingsverband is sterk overeind gebleven: het benutten en uitbouwen van economische kansen en het behouden en versterken van gebiedskwaliteiten. De inhoud is leidend voor onze toekomstige regionale samenwerking. Door gerichte samenhangende interventies en injecties gaan we meer met minder doen. De regio werkt vanuit deze ambitie aan drie speerpunten:

- Economisch Kerngebied: Regio Groningen-Assen heeft een belangrijke functie als economisch kerngebied in Noord-Nederland. Het permanent ontwikkelen van deze positie is van groot belang voor ondernemers en inwoners. Er wordt gewerkt aan onder meer het blijvend verbeteren van het ondernemersklimaat, verbondenheid met andere regio's en actief profileren als aantrekkelijk stedelijk netwerk of te wel daily urban system.

- Interne Samenhang/ Bereikbaarheid: De samenhang tussen steden en platteland wordt steeds sterker. Bereikbaarheid is een noodzakelijke voorwaarde voor een goede regionale ontwikkeling. Het aantal dagelijkse verplaatsingen groeit de komende jaren sterk door. De Regio investeert in een toekomstbestendig vervoersnetwerk, met aandacht voor alle modaliteiten. Daarnaast wordt ingezet op het beter benutten van de

bestaande infrastructuur, door slimmer gebruik te maken van de bestaande mogelijkheden en door gebruik te maken van moderne technologieën als Intelligente Transport Systemen (ITS).

- Kwaliteit Stad en Land: Cultureel en landschappelijk erfgoed zijn de dragers van een aantrekkelijk woonwerkgebied. De Regio combineert vrijheid, ruimte en ecologische kwaliteiten met een breed spectrum aan stedelijke en dorpse voorzieningen. Om de regionale ambitie te realiseren is onder meer een regioadviseur aangesteld om de ruimtelijke kwaliteit te bewaken en uit te uitdragen. Daarnaast wordt vanuit de regeling Regionale en Innovatieve Projecten doelgerichte interventies geïnitieerd en wordt vraag en aanbod van de woning- en bedrijventerreinenmarkt op elkaar afgestemd

De speerpunten zijn zo omschreven dat zij ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen, veranderende omstandigheden en bijsturen in de toekomst. De speerpunten omvatten daarmee ook acties die de regio niet zelf oppakt maar dat van anderen (deelnemers en/of stakeholders) verwacht: "RGA agendeert". Afhankelijk van het onderwerp kan RGA hierbij een coördinerende of stimulerende rol spelen.

Omdat de regio tegelijkertijd focust op het behalen van resultaten zijn er uitvoeringsinstrumenten vastgesteld, als hulpmiddel om de doelen te bereiken en om aan te geven wat de regio zelf oppakt: "RGA doet". Op dit moment zijn de volgende uitvoeringsinstrumenten vastgesteld:

- A. Economisch Platform
- B. Programma Bereikbaarheid
- C. Regionale en Innovatieve Projecten
- D. Monitoring.
- E. Overige instrumenten

Meerjarenbeeld en uitvoeringsprogramma 2017

Het meerjarenbeeld en het uitvoeringsprogramma 2017 geeft inzicht in de lopende projecten. In het Basispakket Bereikbaarheid, Regiopark en Substantiële projecten zijn uitsluitend projecten opgenomen die al in een eerder stadium zijn vastgesteld. Besluitvorming over al dan niet uitvoeren van projecten is daarmee niet meer aan de orde. Alleen vanuit de regeling Regionale Innovatieve Projecten worden gedurende het jaar gehonoreerde projecten na een pitch ronde bij besluit van de stuurgroep aan het uitvoeringsprogramma toegevoegd.

Het uitvoeringsprogramma 2017 wordt weergegeven met de jaarschijf 2017 (zie de lichte blauwe arcering). Het verwachte totale investeringsvolume bedraagt ruim € 21 miljoen.

	Uitvoeringsprogramma 2017
Regiopark	€ 1.233.086
Reg & Innovatieve projecten	€ 2.400.000
Substantiële projecten	€ 1.643.868
Beter Benutten 1	€ 2.524.516
Vervolg Beter Benutten	€ 5.000.000
Bereikbaarheid (ex Beter Benutten)	€ 8.357.900
	€ 21.159.370

Financieel kader

Het Financieel kader is te beschouwen als een samenvatting van de meerjarenbegroting 2018-2020. Deze opstelling geeft in hoofdlijnen weer op welke manier de beschikbare middelen zullen worden ingezet. Naast het inzicht in de geplande inkomsten en uitgaven beoogt het Financieel kader ook inzicht te geven in de mate waarin de beschikbare middelen daadwerkelijk zijn besteed. Met 'besteed' wordt hier bedoeld:

- de gehonoreerde bijdragen aan projecten.
- de in 2017 verleende en verwachte bijdragen aan projecten.
- de in de begroting 2018 begrote uitgaven.

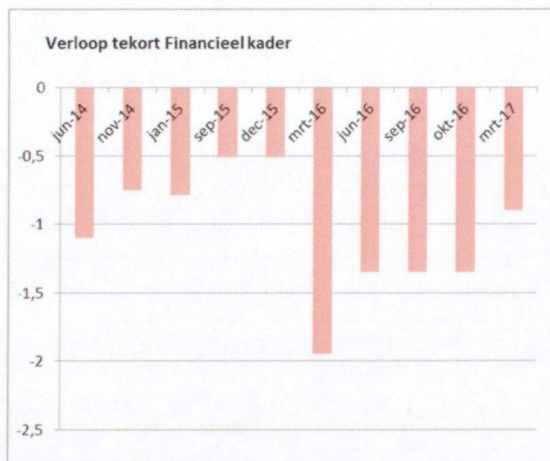
Van de geplande € 50,13 miljoen is naar verwachting per 31 december 2018 € 40,92 miljoen besteed.

Ontwikkeling in financieel kader

De stuurgroep volgt de financiële ontwikkelingen van het Regiofonds met het Financieel Kader. Dit kader vindt zijn basis in het financieel meerjarenperspectief Regio Groningen-Assen, dat is vastgesteld in samenhang met de Regiovisie in 2014. Bij de begroting 2017 heeft de stuurgroep kennis genomen van de ontwikkelingen van het Financieel Kader. Begin 2016 is geconstateerd dat in het verleden enkele verplichtingen zijn vrijgevallen, waar nog wel een betalingsverplichting voor gold. Enerzijds ging het om toegekende bijdragen die niet zijn opgevraagd door de projectbegunstigde. Anderzijds betrof het enkele (sterk) vertraagde projecten, waarvan de verplichting administratief niet was doorgeschoven. Per februari 2016 was met het opstellen van de begroting 2017 het tekort in het financieel kader hiermee opgelopen tot € 1,9 miljoen.

Stand van zaken tekort 31 december 2016

In 2016 hebben meerdere projectafrekeningen plaatsgevonden die leiden tot een daling van het tekort tot € 0,9 miljoen per 31 december 2016. De daling kan bijna volledig worden verklaard uit de vrijval binnen projecten van de programma's Bereikbaarheid (onderdeel Basispakket) en Regiopark. In onderstaande grafiek is het verloop verbeeld.

Grafiek 1: Verloop tekort financieel kader

Risicobeheersing

Als uitgangspunt heeft de stuurgroep gesteld dat het tekort binnen vier jaar - gerekend vanaf juni 2014 - moet zijn ingelopen. Indien het inlopen van het tekort niet voorspoedig genoeg zou worden ingelopen, dan zou de stuurgroep kunnen besluiten om de nog beschikbare vrije ruimte hiervoor te gebruiken. Deze ruimte zit voornamelijk binnen het programma Regionale Innovatieve Projecten.

De daling van het tekort verloopt op koers. Op grond van de verwachtingen ten aanzien van projectafrekeningen lijkt het aannemelijk dat er voldoende tijd is om het tekort de komende jaren in te lopen. Daarom wordt voorgesteld de huidige werkwijze van continue monitoring van de ontwikkeling voort te zetten en deze periodiek [iedere vergadering] te rapporteren aan de stuurgroep.

Jaarrekening 2016

Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Colofon

Datum/versie: 2 maart 2017
Documentnaam: Jaarrekening 2016

Opgesteld door: Regiobureau Regio Groningen-Assen

Status: concept
Besluitvorming: Stuurgroep 3 maart 2017

Contactpersonen: J.S.R. Bodha

Telefoon: 050 316 4289 (secretariaat)
E-mail: info@regiogroningenassen.nl
Website: www.regiogroningenassen.nl

Inhoudsopgave

1	
COLOFON	2
VOORWOORD	4
1. BESLUITVORMING	5
2. GRONDSLAGEN.....	5
3. BALANS PER 31 DECEMBER 2016	6
4. TOELICHTING OP DE BALANS.....	6
5. EXPLOITATIEREKENING.....	9
6. TOELICHTING OP EXPLOITATIEREKENING 2016.....	10
7. ORGANISATIE	17
8. FINANCIËLE PLANNING	20
BIJLAGE 1 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	21

Voorwoord

In deze jaarrekening presenteert stuurgroep Regio Groningen-Assen de financiële ontwikkelingen van het afgelopen jaar en geeft inzicht in het inkomsten- en uitgavenpatroon over 2016. Bij het opstellen van de rekening is het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 als leidraad gehanteerd.

Regio Groningen-Assen is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen twee provincies [provincies Drenthe en Groningen] en 12 gemeenten [gemeenten Assen, Bedum, Groningen, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Noordenveld, Slochteren, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum en Zuidhorn]. Vanuit de volle overtuiging dat de oplossing van ruimtelijke en economische vraagstukken van vandaag, morgen en overmorgen niet stoppen bij de gemeente- en provinciegrenzen, werken we 20 jaar samen aan het versterken van de economie en gebiedskwaliteiten. Infrastructuur en de kwaliteit van stad en omliggende gebieden zijn sindsdien sterk verbeterd. Dit betekent niet dat de Regio klaar is. Het nog meer tot bloei laten komen van deze mooie regio, is de uitdaging waar we met zijn allen de komende jaren voor staan. Samen sta je sterker!

De economische motor van Noord-Nederland, Regio Groningen-Assen, is een daily urban system. Meer dan een derde deel van de werkgelegenheid van Noord-Nederland bevindt zich in dit stedelijk netwerk en twee op de drie inwoners [1 miljoen] van Noord-Nederland is aangewezen op de hoogwaardige voorzieningen van vooral de centrale stad Groningen. Zo heeft de Regio een belangrijke economische functie voor een veel groter omliggend gebied.

In deze Regio is het goed werken, goed wonen, goed leven; met bruisende steden in een landschap voor fijnproevers. Om deze dynamiek verder uit te bouwen stimuleert Regio Groningen-Assen innovatieve projecten, bouwt het verder op de rijke verscheidenheid, wordt ingezet op een goede bereikbaarheid, en blijft het aantrekkelijk wonen stimuleren.

Zo bouwen we Regio Groningen-Assen uit tot een sterk en robuust netwerk. Meer informatie over het samenwerkingsverband, zie www.regiogroningenassen.nl.

1. Besluitvorming

De stuurgroep Regio Groningen-Assen stelt de jaarrekening vast. Daarna wordt de jaarrekening ter informatie naar de deelnemers toegestuurd, met het verzoek deze ter kennis te brengen aan de raden en de Staten.

2. Grondslagen

Grondslagen van waardering

Viottende Activa

- *Vorderingen op korte termijn*
Vorderingen op korte termijn worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden op de vorderingen in mindering gebracht.
- *Liquide middelen*
Het saldo van de rekening-courant is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Viottende Passiva

- *Schulden op korte termijn*
De kortlopende schulden, waaronder crediteuren en vooruitontvangen subsidiebijdragen worden opgenomen tegen nominale waarde

Grondslagen van resultaatbepaling

Voor zover niet anders is vermeld, vindt de resultaatbepaling plaats op basis van het stelsel van baten en lasten.

- *Regiofonds*
Termijnbetalingen en slottermijnen uit hoofde van verstrekte subsidies worden als volgt als last in de exploitatierekening verwerkt:
  - Een termijnbetaling wordt verwerkt in het jaar waarin de subsidie-ontvanger de termijnbetaling opvraagt. In de kasritmebrief is afgesproken vanaf welk jaar een termijnbetaling kan worden opgevraagd.
  - Een slottermijn wordt verwerkt in het jaar waarin de einddeclaratie, voorzien van accountantsverklaring, wordt ingediend.

3. Balans per 31 december 2016

Balans 2016 (na resultaatbestemming)					
Activa	Per 31-12-2015	Per 31-12-2016	Passiva	Per 31-12-2015	Per 31-12-2016
<i>Vorderingen</i>			<i>Reserves</i>		
Vorderingen op korte termijn	660.498	1.201.672	Regiofonds	16.450.895	11.307.791
Rekening courant provincie Groningen	23.999.585	13.719.109	Bestemmingsreserve frictiekosten	464.870	394.973
Vooruitbetaalde bedragen			Totaal reserves	16.915.765	11.702.764
			<i>Schulden</i>		
			Korte termijn	4.699.570	1.781.800
			Vooruitontvangen bedragen	3.044.748	1.436.217
			Totaal schulden	7.744.318	3.218.017
Totaal activa	24.660.083	14.920.781	Totaal passiva	24.660.083	14.920.781

Tabel 1: Balans 2016

4. Toelichting op de balans

Activa

Vorderingen

Vorderingen op korte termijn € 1.201.672

Specificatie vorderingen op korte termijn	2015	2016
Terug te vorderen btw	198.124	235.629
Rijksbijdragen	142.140	307.968
Bijdragen deelnemende overheden	282.893	540.000
Bijdragen andere overheden	-	94.450
Overige bijdragen	37.341	23.625
Totaal	660.498	1.201.672

Tabel 2: Specificatie vorderingen op korte termijn

Deze tabel betreft nog te ontvangen bedragen. Toelichting op de grootste posten:

- Terug te vorderen btw van de deelnemers (€ 235.629). Dit betreft de doorschuif-btw die door de deelnemers ook weer terug te vorderen is van de belastingdienst.
In 2014 een deelbetaling ten behoeve van het project Bus op de vluchtstrook gedaan. De btw op deze factuur (€ 17.547) is niet compensabel en is daarmee in 2014 onterecht doorgeschoven naar de deelnemers. Dit wordt in 2017 gecorrigeerd;
- De rijksbijdragen in het kader van het programma Beter Benutten regionaal spoor en het programma Vervolg Beter Benutten (€ 307.968);
- In 2016 is het project Bus op de vluchtstrook gerealiseerd. De (grotendeels BDU-)bijdragen worden in 2017 geclaimd bij de provincies Groningen en Drenthe (€ 540.000).

Rekening courant met de provincie Groningen € 13.719.109

Betreft het saldo in rekening-courant met de provincie Groningen ultimo 2016.

Passiva

Reserves

Regiofonds € 11.307.791

In 2016 is het Regiofonds met ruim vijf miljoen euro gedaald tot € 11,3 miljoen. Er is enerzijds een inhaalslag gemaakt binnen het Basispakket Bereikbaarheid, maar anderzijds blijft de financiële realisatie van het programma onderdeel Regionale en Innovatieve Projecten achter bij de verwachting.

Bestemmingsreserve frictiekosten € 394.973

Op 13 juni 2014 heeft de stuurgroep het reorganisatieplan Regio Groningen-Assen vastgesteld. De formele ingangsdatum van de nieuwe organisatie was op 1 september 2014. Met dit reorganisatieplan is ook besloten om een reserve voor frictiekosten van € 624.000 op te nemen. In 2016 is de bestemmingsreserve voor een bedrag van € 69.897 aangesproken, waardoor deze sluit op € 394.973.

	Boekwaarde 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2016
Regiofonds	16.450.895	6.659.151	11.802.255	11.307.791
Reserve frictiekosten	464.870	-	69.897	394.973
Totaal reserves	16.915.765	6.659.151	11.872.152	11.702.764

Tabel 3: Verloop reserves

Schulden

Schulden op korte termijn € 1.781.800

Dit betreft nog te betalen bedragen. Dit zijn nota's en verstrekte bijdragen uit 2016, die betaald worden in 2017. De specificatie van deze post ziet er als volgt uit:

Specificatie schulden op korte termijn	2015	2016
Bereikbaarheid Basispakket)	1.452.000	930.324
Bereikbaarheid (Beter Benutten)	2.876.218	247.153
Regiopark	44.824	246.859
Kleine Regionale Projecten	112.830	-
Substantiële projecten	-	208.000
Overige kosten	213.698	149.465
Totaal	4.699.570	1.781.800

Tabel 4: Specificatie schulden op korte termijn

Vooruitontvangen bedragen € 1.436.217

Deze post betreft vooruitontvangen bedragen. Dit zijn bedragen die zijn ontvangen in 2016 of eerder, maar worden besteed in 2017 en later. Het bedrag dat nu nog op de balans staat, betreft de in 2016 en eerder ontvangen rijksbijdragen voor de programma's Beter Benutten.

Specificatie vooruitontvangen bijdragen	2015	2016
Rijksbijdragen	3.044.748	1.436.217
Totaal	3.044.748	1.436.217

Tabel 5: Specificatie vooruitontvangen bijdragen

Niet uit de balans blijvende verplichtingen en vorderingen

Onder niet uit de balans blijvende verplichtingen worden verplichtingen vermeld die op grond van de daarop van toepassing zijnde voorschriften niet als schuld of voorziening op de balans kunnen worden opgenomen, maar wel voor vermelding in aanmerking komen.

Uit de begroting 2017

Het Financieel Kader 2017-2020 in de begroting 2017 liet zien dat per 31 december 2016 er van de € 64,9 miljoen aan begrote uitgaven, er circa € 52,7 miljoen aan verplichtingen is aangegaan. Om bovenstaande verplichtingen te kunnen voldoen, hebben de deelnemers van de Regio Groningen-Assen afgesproken om tot en met 2023 jaarlijks € 6,5 miljoen aan het Regiofonds toe te voegen. Uit diezelfde begroting blijkt dat per 31 december 2016 er sprake zou zijn van een tekort van € 1,9 miljoen. Uitgangspunt hierbij is dat dit tekort binnen vier jaar - gerekend vanaf juni 2014 - moet worden ingelopen door vrijval binnen projectafrekeningen. Indien de vrijval minder voorspoedig verloopt dan verwacht, kan de stuurgroep besluiten een deel van de vrije ruimte hiervoor te gebruiken. De projecten uit het Basispakket Bereikbaarheid zijn bijna allemaal beschikbaar. Substantiële projecten en Regiopark waren eerder al volledig beschikbaar. De 'vrije ruimte' van (geoormerkte, maar nog niet beschikte middelen van € 10,2 miljoen) heeft grotendeels betrekking op Regionale en Innovatieve Projecten, Economie en organisatiekosten.

Om bovenstaande verplichtingen te kunnen voldoen hebben de deelnemers van de Regio Groningen-Assen afgesproken om tot en met 2023 jaarlijks € 6,5 miljoen aan het Regiofonds toe te voegen. Daarnaast heeft het college van B&W van de gemeente Groningen op 21 december 2012 aangegeven de voorgeschoten plankosten voor de regiotram terug te willen betalen. In 2015 is de stuurgroep (3 juli) akkoord gegaan met een terugbetaling van € 6,0 miljoen in 2015 en € 4,2 miljoen (te verhogen met rente) in 2017.

Actuele stand

Gedurende 2016 zijn enkele projecten goedkoper afgerond dan begroot. Hierdoor is het tekort ingelopen. Het financieel kader maakt onderdeel uit van de begroting 2018 en wordt op 3 maart 2017 ter besluitvorming voorgelegd aan de stuurgroep. De actuele stand van zaken is opgenomen in de oplegnotitie bij deze jaarrekening.

5. Exploitatierkening

Exploitatie	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
<i>I. Lasten Uitvoeringsinstrumenten</i>				
A. Economisch platform	153.998	175.000	171.429	171.428
B. Programma Bereikbaarheid	8.794.104	9.452.000	17.730.789	11.709.003
C. Regionale en Innovatieve Projecten	2.853.398	3.932.548	4.711.086	1.699.908
D. Monitoring	11.394	32.500	32.500	11.130
E. Overige	60.438	-	100.000	15.067
Totaal Uitvoeringsinstrumenten	11.873.333	13.592.048	22.745.804	13.606.537
<i>IA. Organisatie, apparaatskosten</i>				
1. Personeelskosten	549.061	511.000	540.081	540.860
2. Friciekosten	80.240	-	-	69.897
3. Scholing en opleiding	2.423	11.000	11.000	2.560
4. Huisvesting, kantoor & ICT	38.196	65.000	55.000	43.038
Totaal Apparaatskosten	669.921	587.000	606.081	656.356
<i>IIB. Organisatie, Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering</i>				
1. Administratie- en advieskosten	36.868	25.000	30.000	38.293
2. Investeren in netwerken	7.685	20.000	20.000	8.695
3. Communicatiekosten	9.581	25.000	25.000	1.340
4. Borging ruimtelijke kwaliteit	13.773	25.000	25.000	16.030
5. Onvoorzien	-	10.000	10.000	-
Totaal Generieke kosten	67.906	105.000	110.000	64.359
Resultaat vóór mutatie in reserves	12.611.159	14.284.048	23.461.885	14.327.251
X. Dotatie bestemmingsreserve frictiekosten	-	-	-	-
Y. Onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten	-80.240	-	-	-69.897
Z. Toename (+) / onttrekking (-) Regiofonds	1.415.401	-2.570.587	-7.505.583	-5.143.105
Totale lasten	13.946.321	11.713.461	15.956.302	9.114.249
<i>Baten</i>				
1. Bijdrage deelnemers	6.650.002	6.650.002	6.650.002	6.650.002
2. Algemene inkomsten	7.289.237	5.000.000	9.242.468	2.455.098
3. Rente	7.082	63.459	63.832	9.149
Totaal baten	13.946.321	11.713.461	15.956.302	9.114.249
Saldo	-	-	-	-

Tabel 6: Exploitatierkening

6. Toelichting op exploitatierekening 2016

In 2014 is de Regiovisie vastgesteld door de raden en Staten. De speerpunten/doelen en de uitvoeringsinstrumenten zijn geherformuleerd. Voor 2016 zijn de volgende uitvoeringsinstrumenten vastgesteld:

- A. Economisch Platform
- B. Programma Bereikbaarheid
- C. Regionale en Innovatieve Projecten
- D. Monitoring
- E. Overige instrumenten

Onder 'Overige instrumenten' vallen activiteiten die benoemd zijn in de Regiovisie 2014, maar niet direct gekoppeld kunnen worden aan één van de uitvoeringsinstrumenten.

Lasten programma's en projecten

A. Economisch platform € 171.428

Economisch Platform	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Lasten	175.000	171.429	171.428
Totaal	175.000	171.429	171.428

Tabel 7: Economisch Platform

Het speerpunt 'het economische kerngebied verder ontwikkelen' is neergelegd bij de steden Groningen en Assen. De steden zorgen voor de afstemming met de deelnemers in de regio en de organisatie van het Economisch Platform. De gemeente Groningen treedt op als penvoerder en is verantwoordelijk voor de inzet en verantwoording van de middelen. In 2016 heeft de gemeente Groningen een bedrag van € 171.428 ontvangen voor de uitvoering, dit bedrag is ook nagenoeg compleet uitgegeven. Dit geldt ook voor het resterende budget (€ 29.166) dat van 2015 was doorgeschoven naar 2016.

Toelichting programma

Een belangrijk instrument om inhoud te geven aan het economische speerpunt is het Economisch Platform Regio Groningen-Assen. In het platform werken ondernemers, onderwijs en overheid samen, waarbij een kerngroep van ondernemers de agenda bepaalt. Het Economisch Platform bewijst vooral zijn waarde als netwerkorganisatie in de regio die de deelnemers inspireert, verbindt en aanzet tot nieuwe initiatieven. Doelstelling van het platform is het vergroten van het economisch verdienvermogen en het bevorderen van de werkgelegenheid in de regio. Afgelopen jaar zijn opnieuw twee succesvolle bijeenkomsten georganiseerd. Eerste met thema 'waardevermeerdering in de regio' (organisatie samen met Gebiedscoöperatie Westerkwartier en Hanzehogeschool) en tweede met thema 'vestigingsklimaat van de regio' (samen met Jester Strategy). Voor beide thema's wordt gewerkt aan vervolg waarbij samen met deelnemers van het platform wordt toegewerkt naar concrete stappen.

Resultaten vanuit het Economisch Platform en de regionale samenwerking rond speerpunt economie zijn onder andere:

- Verkenning aansluiting onderwijs-bedrijfsleven: Het OTP (Groningen) heeft in opdracht van Regio Groningen-Assen (samen met Eemsdelta) afgelopen jaar een verkenning gedaan naar de aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Naast diverse gesprekken en enquêtes is ook een inspiratie-ontbijt gehouden op 11 november met circa 50 deelnemers. Uitkomsten worden begin 2017 verwacht.
- Skills Audit Arbeidsmarkt: Ecorys voert een onderzoek uit naar de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Dit is een gezamenlijke opdracht vanuit de Arbeidsmarktregio, Eemsdelta en

gemeente Groningen. Het doel is inzicht en handvatten voor gerichte acties in de regio ter versterking van een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

- Inclusieve arbeidsmarkt: In het verlengde van de platformbijeenkomst eind 2015 over dit thema is een werkgroep aan de slag gegaan om drie onderwerpen verder te concretiseren. Rond het thema reshoring is een verkenning gestart (met onder meer rondetafelbijeenkomst). Verder zijn stappen gezet in het samenbrengen van partijen die met een tekort aan lassers te dealen hebben. Tot slot is een bijdrage geleverd aan het project 'Zelf aan het werk'. Dit betreft een online platform dat gericht is op het bij elkaar brengen van werkgevers en werkzoekenden. Als regio zijn we aangehaakt bij de pilot die in de stad Groningen is gestart. Inmiddels zijn ruim 1.400 werkgevers en 1.000 werknemers aangesloten.
- Innovatiespotter: Dit project betreft een inventarisatie/analyse van de economisch interessante bedrijven in onze regio met behulp van Big Data. In dit kader is tijdens de Drentse Promotiedagen een matchmakingsbijeenkomst rond het thema Slimme Mobiliteit georganiseerd. Doel hiervan was bedrijven en andere stakeholders samen te brengen en te stimuleren voor nieuwe samenwerkingen en innovaties.

B. Programma Bereikbaarheid € 11.709.003

Programma Bereikbaarheid	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Basispakket	4.452.000	7.564.184	9.544.669
Beter Benutten I	-	2.744.362	177.118
Vervolg Beter Benutten	5.000.000	7.422.243	1.987.216
Totaal	9.452.000	17.730.789	11.709.003

Tabel 8: Programma Bereikbaarheid, inclusief Beter Benutten

Regio Groningen-Assen is de economische motor van het Noorden. Dagelijks zijn er circa 375.000 verkeersbewegingen tussen de stad Groningen en de omliggende regio. Goede interne en externe samenhang van de verbindingen zijn essentieel, zowel voor inwoners als voor het bedrijfsleven. Daarom zet Regio Groningen-Assen sterk in op het verbeteren van de bereikbaarheid met behoud van de landschappelijke kwaliteiten van de regio. De kracht van de aanpak ligt in het koppelen van de verschillende modaliteiten, zoals auto, fiets en openbaar vervoer. Vanuit het regionale bereikbaarheidsprogramma wordt met het Regiofonds geïnvesteerd in HOV-bus infastraatregelen, busknooppunten, P+R's, mobiliteits- en verkeersmanagement, regionaal spoor en fiets. Het regionale Basispakket levert met € 62 miljoen tot 2020 een belangrijke bijdrage in de realisatie van dit totale programma van meer dan € 500 miljoen.

Netwerkanalyse

In de Netwerkanalyse 2013 zijn de ambities van Regio Groningen-Assen op het gebied van bereikbaarheid verwoord. Ingegeven door recente ontwikkelingen is in 2016 besloten om de onderdelen fiets en slimme mobiliteit hieraan toe te voegen. In de onderliggende regionale fietsstrategie is dit uitgewerkt in een aantal pijlers: het inzetten op gedragsveranderingen, het opstellen van fietsnetwerk fietsroutes plus en het in beeld brengen van de fietsbereikbaarheid van de hubs (OV knooppunten). Hierbij is het van belang dat het aantal fietsers vanuit de regio naar de stedelijke centra groter wordt. Daarvoor wordt samengewerkt met Groningen Bereikbaar en Assen Slim Bereikbaar. De focus ligt daarbij op scholieren en forenzen in het Daily Urban System van Groningen en Assen.

Door het POVV is ook besloten een beleidskader te maken voor slimme mobiliteit. In 2016 is daarvoor een eerste aanzet gemaakt. Deze wordt in 2017 verder uitgewerkt.

Basispakket

In 2016 is aan bijdragen voor de infrastructurele projecten ruim € 9,5 miljoen uitgekeerd. In de bijgestelde begroting is een bedrag van € 7,6 miljoen opgenomen. Normaal gesproken is de besteding lager dan begroot omdat projecten goedkoper uitvallen en omdat projecten vertraging oplopen. Beide zijn aan de orde, maar vanwege het project Spoorzone Groningen is er meer uitbetaald dan begroot. In 2016 is de eerste bijdrage aan dit project uitgekeerd. Het project spoorzone is in 2016 vastgesteld en was ten tijde van het opmaken van de begroting 2016 nog niet bekend.

Beter Benutten

In het programma Beter Benutten werken Rijk, regio én bedrijfsleven op innovatieve wijze samen om de bereikbaarheid in de drukste regio's over weg, water en spoor te verbeteren. Niet alleen door het aanleggen van extra infrastructuur maar door optimaler gebruik van de bestaande infrastructuur.

In 2015 is het programma Vervolg Beter Benutten door het Rijk en de regio vastgesteld. Dit is een voortzetting van het programma Beter Benutten 1 dat in 2012 is ondertekend. Het is een gezamenlijk programma van € 24 miljoen.

Beter Benutten 1

Beter Benutten 1 is in 2012 van start gegaan. Vanuit Regio Groningen-Assen is gewerkt aan vijf deelprojecten, zoals samenhangende aanpak van P+R locaties, gebruik maken van intelligente transportsystemen (ITS), meer fietsenstallingen op stations en het integraal aanbieden van reisinformatie.

Het Beter Benutten 1 programma is in 2016 financieel afgerond. Het Rijk heeft ingestemd met de inhoudelijke en financiële verantwoording. Het programma bedroeg in totaal € 20 miljoen, met een cofinanciering vanuit het Rijk van € 7,2 miljoen. In overleg met de projecteigenaren en het Rijk worden de laatste deelprojecten (o.a. bus op- en afritten Hoogkerk op de A7) in 2017 afgerond. Dit verklaart het verschil tussen de (gewijzigde) begroting en de realisatie.

Vervolg Beter Benutten

In 2015 is het programma Vervolg Beter Benutten door het Rijk en Regio vastgesteld. Dit is een voortzetting van het programma Beter Benutten 1. Vervolg Beter Benutten is een gezamenlijk programma van € 24 miljoen. In Regio Groningen-Assen draaien tot en met 2018 vijf projecten: Groningen Bereikbaar, Minder Hinder Assen/Assen Slim Bereikbaar, Hoogwaardig Openbaar Vervoer, Goederenvervoer en Fiets. De inzet is erop gericht de steden Groningen en Assen goed bereikbaar te houden bij de uitvoering van grote infrastructurele projecten, zoals de ombouw van de Zuidelijke Ringweg. Ook worden er maatregelen genomen om de groeiende vraag naar de trein en de bus op te vangen. Het gaat onder andere om het integraal aanbieden van reizigersinformatie, het zorgen voor een samenhangend netwerk van P+R locaties, verkeersmanagement en de toepassing van intelligente transportsystemen (ITS). Onze regio is één van 12 regio's die actief meedoet in dit landelijke, innovatieve programma. Dit programma wordt ook de komende jaren voortgezet. Meer informatie over Beter Benutten is te lezen op www.beterbenutten.nl.

In het programma Vervolg Beter Benutten zijn geen Regiofondsmiddelen opgenomen. Het Regiobureau ontvangt op basis van goedgekeurde plannen van aanpak en uitwerkingen de bijdrage van het Rijk. Aan de hand van factsheets/reisschema's verstrekt het Regiobureau de Beter Benutten bijdrage van het Rijk aan de regiopartners.

In 2016 is volop gewerkt aan het ITS programma. De ambitie in dit sub-programma van Beter Benutten is om nieuwe en nieuw te ontwikkelen technologie en toepassingen in te zetten voor het slim oplossen van verkeersknelpunten. In 2016 zijn hiervoor belangrijke stappen gezet. Eén van de belangrijke projecten daarin is Talking Traffic. In dit programma wordt nieuwe en intelligente technologie toegevoegd aan verkeersregelininstallaties. Met deze toepassingen wordt het mogelijk dat

verkeersdata worden verzameld en in goede reisinformatie aan automobilisten beschikbaar wordt gesteld.

Voor diverse projecten geldt dat de eerste termijn van de bijdrage is doorgeschoven naar 2017. Dit verklaart het verschil tussen de begrote en gerealiseerde kosten in 2016.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Fietsrouteplus Zuidhorn-Groningen (3e fase)	uitvoering
Programma FlorijnAs Assen	uitvoering
Bereikbaarheid Station Bedum	uitvoering
Doortrekking OV-as Peizerweg naar hoofdstation Groningen (HOV-as West 3e fase)	uitvoering
Doorontwikkeling P+R Zuidhorn	uitvoering
Doorstromingsmaatregelen OV Ten Boer-Groningen	uitvoering
Bus / treinknooppunt stationsgebied Haren en infraontsluiting Stationsgebied Haren	uitvoering
Knoop Groningen	uitvoering
Programma Beter Benutten met deelprogramma's (ITS - Groningen Bereikbaar - Mobiliteitsmanagement - P+R en OV en Fiets)	uitvoering
Programma Infra en OV Leek - Roden	uitvoering
Bus op de vluchtstrook De punt - Haren	afgerond
Facelift Noordelijke Stations	afgerond, nog niet afgerekend
Dynamisch verkeersmanagement / DRIS	afgerond, nog niet afgerekend
Fietsrouteplus Bedum - Groningen	voltooid
Herprofilering weg/fietspad langs Meerweg	voltooid
Fietsroute Woldweg - Foxholstermeer	voltooid
Fietsroute Ronde Meerweg Paterswolde	voltooid
Station Europapark	voltooid
Bus/treinknooppunt stationsgebied Winsum	voltooid
Busdoorstroming Europaweg	voltooid
Verkeersmanagement Ring Groningen (incl. pakket 13)	voltooid
Transferium Hoogezand (P+R faciliteit, 1e fase)	voltooid
Permanente uitbreiding transferium Haren	voltooid

Tabel 9: Projecten Bereikbaarheid, inclusief Beter Benutten

C. Regionale en Innovatieve Projecten € 1.699.908

Regionale en Innovatieve Projecten	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Regiopark	862.548	1.621.086	507.704
Regionale en Innovatieve Projecten	1.600.000	1.600.000	506.073
Substantiële Projecten	1.470.000	1.490.000	686.132
Kleine Regionale Projecten	-	-	-
Totaal	3.932.548	4.711.086	1.699.908

Tabel 10: Overzicht van de deelprogramma's van Regionale en Innovatieve Projecten.

Regiopark

In de actualisatie 2014 is besloten om het programma Regiopark af te bouwen. De toegezegde projecten worden zoals afgesproken uitgevoerd. Voor 2016 was € 1,62 miljoen begroot aan verplichtingen in het kader van Regiopark. Deze projecten zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma Regiopark 2013 zoals dat in december 2012 is vastgesteld door de stuurgroep. In totaal is er ruim € 0,50 miljoen aan termijnbetalingen uitgekeerd. In 2016 zijn drie projecten afgerond en afgerekend. Er zijn nu nog tien projecten in uitvoering. Een aantal van de lopende projecten heeft vertraging opgelopen en uitstel verkregen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de lopende en in 2016 voltooide projecten.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Uitvoering 1e fase inrichtingsplan Leegkerk-Dorkwerd	voltooid
Realisatie ecozones Ter Borch	voltooid
Versterking recreatieve infra, landschap EHS Reitdiepgebied	uitvoering
Versterking recreatieve infrastructuur EHS Midden-Groningen fase II	voltooid
Landgoed Amelte, deelproject Assen aan de Aa	uitvoering
Entree Meerweg i.r.t. RVZ	uitvoering
Versterken recreatieve infrastructuur Onlanden (VIEP), fase II onderdeel het Hoge Hert	uitvoering
Pilot onderhoud burgerparticipatie	uitvoering
Landschapselementen Haren fase II	uitvoering
Wandelnetwerken Westerkwartier en Middag-Humsterland fase I	uitvoering
Uitvoering kwaliteitsimpuls stads- en dorpsranden	uitvoering
Assen aan de Aa, deelproject Bosbeek/Nijlandsloop	uitvoering
Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS	uitvoering

Tabel 11: Projecten Regiopark

Regionale en Innovatieve Projecten

In 2015 is een nieuw instrument gelanceerd om gericht te investeren in projecten die vanuit de samenleving breed gedragen worden, een duidelijke meerwaarde hebben voor de Regio en een sterk innovatief karakter kennen is in de Regiovisie de nieuwe regeling Regionale Projecten en Innovatieve Projecten geïntroduceerd. Tot 2020 is hier €12 miljoen voor beschikbaar gesteld. Belangrijk onderdeel van de beoordeling van de aanvragen is een korte en krachtige pitch van de indiener aan de adviescommissie. De adviescommissie bestaat uit vijf leden vanuit verschillende sectoren: onderwijs, ondernemerschap, overheid en ruimtelijke kwaliteit.

In 2016 zijn in twee rondes totaal 25 projecten gepitcht, waarvan aan dertien projecten een bijdrage is toegekend van totaal € 1,23 miljoen. Deze middelen zijn voor de projecten gereserveerd en worden gedurende de looptijd van het project opgevraagd. In 2016 is door elf projecteigenaren een bijdrage opgevraagd, in totaal is er € 0,51 miljoen uitbetaald. Voor 2016 was € 1,6 miljoen begroot. Een ruwe inschatting, omdat op dat moment er nog niets te zeggen was over het aantal projecten dat in 2016 een bijdrage zou kunnen ontvangen. Ook ten aanzien van de grootte was er nog weinig te zeggen.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Noordoosthoek Hoornsemeer	uitvoering
Healthhub Roden	uitvoering
Landgoederen Eelde-Paterswolde	uitvoering
I.Turn.It	uitvoering
Innovatieboerderij Zuidhorn	uitvoering
Collectie Veenhuizen	voltooid
Into Nature, Kunstmanifestatie	afgerond, nog niet afgerekend
Slimme inzameling rioolwater	uitvoering
Drukriolering buitengebieden	uitvoering
Woldwijk Ten Boer	afgerond, nog niet afgerekend
Smart Campus Zernike	uitvoering

Tabel 12: Regionale en Innovatie Projecten

Substantiële projecten

In 2014 is bij de actualisatie van de Regiovisie besloten de aangegeven verplichtingen voor Regiopark en Substantiële Projecten overeind te houden. Dit houdt in dat voor Substantiële Projecten het totale

budget van € 11 miljoen beschikbaar bleef voor majeure projecten in niet-stedelijke gemeenten. Al deze middelen zijn gereserveerd voor specifieke projecten. De negen Substantiële projecten zijn door de stuurgroep op 6 december 2012 vastgesteld. Inmiddels zijn twee projecten financieel afgerond (Herstructurering Dorpscentrum Zuidhorn en Herinrichting Onderdendamsterweg Winsum). In 2016 zijn de overige zeven projecten in uitvoering. Van de begrote € 1,49 miljoen is in 2016 € 0,69 miljoen uitgekeerd. De onderbesteding wordt veroorzaakt doordat enkele projecten (zoals Stadshart Hoogezand, Herinrichting Slochterhaven, Stationsgebied Haren) in de tijd uitlopen en daardoor de afrekening of kasritme niet konden opvragen bij het Regiofonds. De reservering blijft dan beschikbaar voor de projecten.

In 2016 waren de volgende projecten in uitvoering/voltooid	
Centrumplan Leek-Nietap en Albertsbaan in Roden	uitvoering
Stationsgebied Haren	uitvoering
Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Eelde, Vries en Paterswolde	deels afgerond, deels uitvoering
Herinrichting Slochterhaven	uitvoering
Herstructurering dorpscentrum Zuidhorn	voltooid
Stadshart Hoogezand	uitvoering
Centrumplan Bedum	uitvoering
Herinrichting Onderdendamsterweg Winsum	voltooid
Dorpsentree Ten Boer	uitvoering

Tabel 13: Substantiële Projecten

Kleine Regionale Projecten

In de vorige actualisatie in 2009 heeft de stuurgroep besloten om de regeling Kleine Regionale Projecten (KRP) op te heffen en met de regeling substantiële projecten de middelen meer te bundelen aan voor majeure projecten in niet-stedelijke gemeenten. Alle projecten zijn 2015 opgeleverd. Begin 2016 is het laatste project financieel afgewikkeld. De restantverlichting ad € 112.830 (zie ook toelichting op de balans) voor dit programma is in 2016 ingelost. Daarmee is deze regeling nu definitief gesloten.

D. Monitoring € 11.130

Monitoring	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Werklocaties (Vastgoedrapport)	11.000	11.000	7.450
Woningbouw en Woningmarkt (Woningmarktmonitor)	6.500	6.500	1.543
Netwerkanalyse	15.000	15.000	2.137
Totaal	32.500	32.500	11.130

Tabel 14: Monitoring

Werklocaties (Vastgoedrapport)

Regio Groningen-Assen is Founder van de Stichting Vastgoedrapportage Regio Groningen-Assen. De stichting rapporteert over de ontwikkelingen in de vastgoedmarkt in Regio Groningen-Assen, met een symposium, een herbestemmingsprijsvraag en door het uitgeven van het vastgoedrapport. Bij de totstandkoming van het rapport wordt nauw samengewerkt met onderwijs, ondernemers en overheid.

Jaarlijks stelt Regio Groningen-Assen een bedrijventerreinenmonitor op. De monitor heeft meerdere doelen. Ten eerste wordt de ontwikkeling in verkoop en verhuur van het afgelopen jaar geschetst. Ook is de monitor input voor de regionale planningslijst bedrijventerreinen. Monitoren is geen doel op zich, maar een instrument om ontwikkelen en beleid te volgen, conclusies te trekken en vergezichten te schetsen. De monitor rapporteert over het aanbod en de verkoop van nieuwe kavels op bedrijventerreinen, en de verkoop- en verhuurtransacties in het bestaande aanbod.

Woningbouw en Woningmarkt (Woningmarktmonitor)

In 2016 is twee keer een monitor verschenen met daarin de belangrijkste woningbouw- en woningmarktgegevens. In de eerste Woningbouwmonitor van 2016 is ook de stand van zaken van de uitvoering van de woningbouwafspraken per 1-1-2016 meegenomen, als resultante van de regionale woningbouwafstemming. Per gemeente is inzichtelijk gemaakt wat er is gebouwd en wat er in de planning staat volgens afgesproken scenario's. In 2016 zijn er relatief weinig kosten gemaakt omdat in hetzelfde jaar een verdieping is uitgevoerd van het begin 2016 vastgestelde Woningbehoefteonderzoek (zie ook hierna onder 'Overig').

Netwerkanalyse

In 2016 is geen monitor opgesteld van de netwerkanalyse. De monitor 2015 is begin 2016 besproken in het POVV. In overleg met de regiopartners is daarom besloten om in 2016 geen monitor te maken. Naar aanleiding van de monitor is ook besloten om de netwerkanalyse op onderdelen aan te vullen met Fiets en Slimme Mobiliteit. Voor het programma Beter Benutten wordt door de regiopartners in samenwerking met het ministerie van IenM veel monitoring en evaluatie uitgevoerd.

E. Overig € 15.067

Overig	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
CPO-Plankostenfonds	-	20.000	128
WoningBehoefteOnderzoek	-	80.000	59.350
Seeds (lasten)	-	-	56.591
Seeds (baten)	-	-	-101.002
Totaal	-	100.000	15.067

Tabel 15: Overige instrumenten

CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap)

In het najaar van 2013 hebben de Regio en lokale Rabobanken het CPO-Plankostenfonds opgericht. Met dit fonds wordt het eenvoudiger om in groepsverband een droomhuis te realiseren. Omdat bij de start van het samen bouwen vaak kosten worden gemaakt, die nog niet uit een hypotheek gefinancierd kunnen, is er het CPO-Plankostenfonds met een renteloze lening. In 2016 is er geen aanspraak gemaakt op dit budget. De uitgaven hebben betrekking op aanpassingen aan de website www.ruimte-om-te-bouwen.nl.

WoningBehoefteOnderzoek

In 2016 is het WoningBehoefteOnderzoek, inclusief een aantal aanbevelingen, vastgesteld door de stuurgroep. De aanbevelingen op korte termijn hebben geleid tot een aantal aanpassingen in de werkwijze met de planningslijsten. Na de zomer 2016 is opdracht verleend aan KAW/Weusthuis om de aanbevelingen uit te werken. De afgelopen periode heeft KAW/Weusthuis deskresearch gedaan, een interviewronde doorlopen bij alle deelnemers en diverse stakeholders, heeft er een ambtelijke werkconferentie plaatsgevonden, een stakeholdersconferentie en is een bestuurlijke conferentie voorbereid. Dit onderzoek vormt straks het fundament om de regionale afspraken te herijken.

SEEDS

Regio Groningen-Assen was partner in het Europese project SEEDS (Stimulating Enterprising Environments for Development and Sustainability). Binnen dit project werden innovatieve oplossingen ontwikkeld om slim gebruik te maken van leegstaande gebouwen en braakliggende terreinen. Het project had een looptijd van 2012 t/m 2015. In 2016 is het project financieel afgerond. Meer informatie over het project: www.seeds-project.com.

Het Regio Groningen-Assen deel binnen het SEEDS-project had oorspronkelijk een totale begroting van € 550.000, waarvan maximaal 50% werd gefinancierd met Europese middelen. De totale

project kosten bedroegen uiteindelijk € 402.915, met € 201.458 cofinanciering. In 2016 was de finale uitbetaling van € 101.002, waarvan € 56.489 als afrekening voor vier pilotprojecten.

SEEDS (lasten)	Realisatie	SEEDS (baten)	Realisatie
Kosten t/m 2015	402.915	Realisatie 2014	73.353
		Realisatie 2015	27.103
		Realisatie 2016	101.002
Totaal	402.915		201.458

Tabel 16: SEEDS

7. Organisatie

IA. Apparaatskosten € 656.356

Apparaatskosten	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Formatie (inclusief tijdelijke formatie)	545.000	540.081	540.860
Friciekosten	-	-	69.897
Scholing & opleiding	11.000	11.000	2.560
Huisvesting, kantoor & ICT	65.000	55.000	43.038
Totaal	621.000	606.081	656.356

Tabel 17: Apparaatskosten

1. Formatie € 540.860

De formele ingangsdatum van de nieuwe organisatie was 1 september 2014. De basisformatie is sinds 1 mei 2015 op volle sterkte. Het Dagelijks Bestuur heeft half 2016 - een jaar nadat de organisatie op deze volle sterkte heeft gefunctioneerd - een korte evaluatie uitgevoerd naar het takenpakket en bezetting. Hoofconclusie was dat, met de huidige formatie en bezetting, de werkzaamheden over de gehele linie goed uit te voeren zijn.

2. Friciekosten € 69.897

In samenhang met het inrichten van de nieuwe organisatie van het Regiobureau zijn afspraken gemaakt over de nazorg voor uittreedende medewerkers, gerelateerd aan de formatiereductie. De financiële consequenties zijn als bestemmingsreserve frictiekosten opgenomen op de balans. Het gaat om een berekening van de geschatte kosten die Regio Groningen-Assen zou kunnen verwachten. Zoals uit de balans blijkt, bedraagt de bestemmingsreserve frictiekosten op per 31 december 2016 € 394.973 en lijkt hiermee voldoende om de risico's op te vangen.

In 2016 kon een groot deel van de salarisverplichtingen voor het boventallig personeel van Regio Groningen-Assen worden gedekt uit detachingsvergoedingen: de medewerkers voeren een betaalde opdracht uit of hebben een detachingsovereenkomst bij een andere partij. Het deel dat niet kon worden gedekt uit de vergoeding, is ten laste gebracht van de bestemmingsreserve frictiekosten.

3. Scholing & opleiding € 2.560

Deze post is gebaseerd op een percentage (circa 2%) van de kosten van de formatie. Naast 'scholing en opleiding' worden uit deze post ook de kosten van congressen en symposia gedekt. De werkelijke kosten zijn lager dan begroot.

4. Huisvesting, kantoor en ICT € 43.038

Het Regiobureau is gehuisvest in de Oosterboog in Groningen. Naast huur- en servicekosten zijn er kosten gemaakt voor de inrichting en ICT. De huisvestingskosten zijn onder meer lager door lagere servicekosten dan begroot. Ook de kosten voor ICT zijn beperkt gebleven.

IIB. Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering € 64.359

Generieke kosten tbv de uitvoering	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Administratie & advies	25.000	30.000	38.293
Investeren in netwerken	20.000	20.000	8.695
Communicatie	25.000	25.000	1.340
Borging ruimtelijke kwaliteit	25.000	25.000	16.030
Onvoorzien	10.000	10.000	-
Totaal	105.000	110.000	64.359

Tabel 18: Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering

1. Administratie & advies € 38.293

De financiële administratie van Regio Groningen-Assen wordt uitgevoerd door de provincie Groningen. Daarnaast worden kosten gemaakt voor de accountantscontrole van de jaarrekening. Deze laatste waren hoger dan begroot.

2. Investeren in netwerken € 8.695

In 2014 is besloten de ambitie van de Regio te continueren en de realisatie daarvan als gezamenlijk netwerk op te pakken. Het goed laten functioneren van een netwerk vraagt om onderhoud.

3. Communicatiekosten € 1.340

Vanaf 2010 is jaarlijks een budget van € 25.000 beschikbaar voor communicatiekosten. De middelen zijn onder meer ingezet voor onderhoud van de nieuwe website en de nieuwsbriefmodule.

4. Borging ruimtelijke kwaliteit € 16.030

Peter Veenstra (Lola architects) is voor twee jaar aangesteld als adviseur ruimtelijke kwaliteit. In 2016 zijn onder meer de volgende prestaties geleverd:

- Oplevering van de kansenkaart;
- Het leiden van de sessies van de flexpool;
- Actief deelnemerschap aan het projectatelier IABR 2016 – The Nordic City - en bij de sessies over de nieuwe omgevingsvisies.

5. Onvoorzien € 0

In 2016 is geen beroep gedaan op de post onvoorzien.

Reserves

X en Y. Dotatie/onttrekking bestemmingsreserve frictiekosten € 69.897

In 2016 is de bestemmingsreserve voor een bedrag van € 69.897 aangesproken, waardoor deze sluit op € 394.973.

Z. Afname van het Regiofonds € 5.143.105

Een aantal verplichtingen schuift door naar 2017. Voor een belangrijk deel hebben die betrekking op de Beter Benutten programma's. Deze programma's worden grotendeels (Vervolg Beter Benutten zelfs volledig) door rijksmiddelen gedekt en hebben dus weinig invloed op het Regiofonds.

In 2016 is het Regiofonds met ruim vijf miljoen euro afgenomen. Enerzijds is het programma-onderdeel van Regionale en Innovatieve Projecten achtergebleven bij de inschatting, anderzijds is er een inhaalslag gemaakt binnen het Basispakket Bereikbaarheid.

Baten

1. Bijdragen van de deelnemers € 6.650.002

De jaarlijkse bijdragen van de deelnemers aan het Regiofonds zijn vanaf de laatste actualisatie vastgesteld op € 6,65 miljoen, voor de periode tot en met 2023.

2. Algemene inkomsten € 2.455.098

De begrote algemene inkomsten (€ 9,2 miljoen) hadden bijna volledig betrekking op Beter Benutten 1 (€ 1,6 miljoen) en Vervolg Beter Benutten (€ 7,6 miljoen). De afrekeningen van het eerste programma zijn grotendeels doorgeschoven naar 2017. Hierdoor zijn de gerealiseerde algemene inkomsten in 2016 lager dan begroot. De in 2016 gerealiseerde inkomsten hebben voor een bedrag van € 1,9 miljoen betrekking op het programma Vervolg Beter Benutten. Daarnaast is een bijdrage van € 0,54 miljoen gerealiseerd voor project Bus op de vluchtstrook.

3. Rente € 9.149

De afgelopen jaren zijn de jaarlijkse inkomsten steeds verder gedaald vanwege een lager worden rekening-courant-tegoed bij de provincie, dalende rentes en de invoering van het verplicht schatkistbankieren. In 2016 heeft de provincie Groningen de claim op Landsbanki definitief afgewikkeld. Het aandeel ad € 9.149 is als rentebate verantwoord.

8. Financiële planning

In onderstaande financiële planning is een koppeling gemaakt tussen de balans en de exploitatierekening. Het geeft op hoofdlijnen inzicht in de financiële stromen.

Financiële planning 2016	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Realisatie 2016
Stand Regiofonds (1 januari)	14.025.955	16.551.190	16.450.895
Storting van de deelnemers	6.650.002	6.650.000	6.650.002
Algemene inkomsten	5.000.000	9.242.468	2.455.098
Renteopbrengsten	63.459	63.832	9.149
Uitgaven	14.318.321	23.461.885	14.327.251
Stand Regiofonds (31 december)	11.421.095	9.045.606	11.307.791

Tabel 19: Financiële planning

Bijlage 1 Controleverklaring

Zie volgende pagina

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Stuurgroep Regio Groningen-Assen

Verklaring over de Jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de Jaarrekening 2016 van Regio Groningen-Assen te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Is de Jaarrekening 2016 van Regio Groningen-Assen in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de door Regio Groningen-Assen gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in hoofdstuk 2. Grondslagen van de Jaarrekening.
- Voldoen de in deze Jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de bedragen in overeenstemming zijn met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen.

De Jaarrekening 2016 bestaat uit:

- De balans per 31 december 2016.
- De exploitatierekening over 2016.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het controleplan, dat is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen op 9 december 2016, vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de Jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Regio Groningen-Assen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de Jaarrekening als geheel bepaald op € 143.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves bedraagt, zoals voorgeschreven in het controleplan van Regio Groningen-Assen, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de Jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Op basis van het controleplan van Regio Groningen-Assen, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen, rapporteren wij aan de Stuurgroep tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 100.000, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Wij hebben tijdens onze controle geen afwijkingen boven € 100.000 of kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn geconstateerd.

Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring

Wij vestigen de aandacht op hoofdstuk 2. Grondslagen van de jaarrekening, waarin de basis voor financiële verslaggeving uiteen is gezet. De jaarrekening is opgesteld voor de deelnemers aan Regio Groningen-Assen met als doel Regio Groningen-Assen in staat te stellen te voldoen aan artikel 13 lid 8 van het Convenant 2014 van Regio Groningen-Assen 2030. Hierin is opgenomen dat de Stuurgroep voor 15 maart van elk jaar rekening en verantwoording aan de deelnemers dient af te leggen over het door haar gevoerde beheer over het daaraan voorafgaande kalenderjaar. Hierdoor is de jaarrekening van Regio Groningen-Assen mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor Regio Groningen-Assen en haar deelnemers en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie van het Regiobureau voor de jaarrekening

De directie van het Regiobureau is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening in overeenstemming met de door Regio Groningen-Assen gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in hoofdstuk 2. Grondslagen van de jaarrekening. De directie van het Regiobureau is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, zoals opgenomen in het normenkader, welke bij besluit van 9 december 2016 is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen. In dit kader is de directie van het Regiobureau verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie van het Regiobureau noodzakelijk acht om het opstellen van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De Stuurgroep Regio Groningen-Assen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Regio Groningen-Assen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële overzichten

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleplan dat is vastgesteld door de Stuurgroep Regio Groningen-Assen op 9 december 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten, alsmede balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Regio Groningen-Assen.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie van het Regiobureau en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de directie van het Regiobureau onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 2 maart 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. D.E. Engwerda RA

Meerjarenbeeld uitvoeringsprojecten en Uitvoeringsprogramma 2017

vastgesteld door Stuurgroep op 3 maart 2017 [stand van zaken 1 januari 2017]

Projectnr Basispakket	PROJECTNAAM	PROJECTTREKKER (organisatie)	KORTE TOELICHTING PROJECT	STATUS	STADIUM	FASERING			PROJECT KOSTEN	REGIOFONDS BIJDRAGE	2016	2017	2018	2019	2020	2020 en verder
						Voorbereiding	Start Uitvoering	Gereed			Gerealiseerd	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	
BASISPAKKET BEREIKBAARHEID 2014-2020																
F09	Fietsrouteplus Zuidhorn-Groningen.	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2008	2009	2018	€ 4.700.000	€ 1.600.000	€ 415.000	€ 415.000	€ 320.000			
F10	Fietsrouteplus Bedum - Groningen	Provincie Groningen		V	Voltooid	2009/2010		2012	€ 2.900.000	€ 1.500.000	€ 120.835					
K02/K03	Programma FlorijnAs Assen	Gemeente Assen		A	Uitvoering	2013		2013	€ 155.000.000	€ 13.400.000	€ 2.240.000	€ 3.440.000	€ 1.610.000	€ 2.680.000		
K04	Bus / treinknooppunt stationsgebied Bedum	Gemeente Bedum		A	Uitvoering	2011-2012		2015	€ 1.500.000	€ 400.000		€ 240.000	€ 60.000			
K07	Doortrekking OV-as Peizerweg naar hoofdstation Groningen (HOV-as West 3e fase)	Gemeente Groningen		A	Uitvoering	2008/2009		2014	€ 14.000.000	€ 2.600.000		€ 520.000				
K08	Station Europapark	Gemeente Groningen		V	Voltooid			2008	€ 35.918.919	€ 10.700.000	€ 1.070.000					
K14	Bus/treinknooppunt stationsgebied Winsum	Gemeente Winsum		V	Voltooid	2012-2013		2017	€ 60.682	€ 14.239	€ 10.917					
K15	Doorontwikkeling P+R Zuidhorn	Gemeente Zuidhorn		A	Uitvoering	2012-2013		2015	€ 2.700.000	€ 675.000	€ 135.000	€ 202.500	€ 202.500	€ 135.000		
K19h	Bus op de vluchstrook	Provincie Drenthe		V	Voltooid	2011		2012	€ 900.000	€ 360.000	€ 912.777					
K20	Facelift Noordelijke Stations	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2007		2007		€ 2.400.000			€ 515.023			
K23b	Uitbreiding transferium Haren	Gemeente Groningen		V	Voltooid	2010		2014	€ 4.650.000	€ 250.000	€ 53.385					
K28	Kwaliteitsverbetering doorstromingsmaatregelen OV Ten Boer - Groningen	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2013		2014	€ 2.680.000	€ 602.000		€ 120.400				
K32	Verkeersmanagement Ring Groningen (incl. pakket 13)	Provincie Groningen		V	Voltooid	2011/2012		2012	€ 4.042.055	€ 442.055	€ 34.771					
K34	Knoop Groningen (incl. viersporigheid Europark en deelproject doorkoppeling regionale lijnen en upgrading hoofdstation)	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2010-2012		2016	€ 142.000.000	€ 34.000.000	€ 3.200.000	€ 3.200.000	€ 3.200.000	€ 3.200.000	€ 3.200.000	2021: 6,0 mln 2022: 6,0 mln 2023: 6,0 mln
K35	Bus / treinknooppunt stationsgebied Haren en infraontsluiting Stationsgebied Haren	Gemeente Haren		A	Uitvoering	2011-2012		2014-2015	€ 7.800.000	€ 500.000			€ 100.000			
K44	Dynamisch verkeersmanagement / DRIS	OV-bureau		A	Uitvoering	2010		2011	€ 3.465.000	€ 1.100.000		€ 220.000				
K46	Bushalte Hooge Meeren Zuidzijde	Gemeente Hoogezand-Sappemeer		V	Voltooid	2011 - 2012		2012-2013	€ 33.080	€ 8.750	€ 8.750					
	Programma Infra/OV Leek-Roden	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2013		2014	€ 12.000.000	€ 3.630.000	€ 1.452.000		€ 726.000			
	Spoorlijn Roodeschool - Eemshaven	Provincie Groningen		A	Uitvoering	2013		2016	€ 25.400.000	€ 50.000	€ 50.000					
TOTAAL									€ 419.749.736	€ 74.232.044	€ 9.527.122	€ 8.357.900	€ 6.733.523	€ 6.015.000	€ 3.200.000	€ 18.000.000
Beter Benutten 1																
B01	Programma Beter Benutten 1, [deelprogramma's: ITS - Groningen Bereikbaar - Mobiliteitsmanagement - P+R en OV - Fiets]	Regiobureau Groningen-Assen	Vanuit Regiofonds wordt € 2.700.000,00 als co-financiering bijgedragen aan programma Beter Benutten	A	Uitvoering	2012		2013	€ 19.641.000	€ 2.700.000	€ 32.812	€ 2.524.516				
TOTAAL									€ 19.641.000	€ 2.700.000	€ 32.812	€ 2.524.516				

Meerjarenbeeld uitvoeringsprojecten en Uitvoeringsprogramma 2017

vastgesteld door Stuurgroep op 3 maart 2017 [stand van zaken 1 januari 2017]

Projectnr Basispakket	PROJECTNAAM	PROJECTTREKKER (organisatie)	KORTE TOELICHTING PROJECT	STATUS	STADIUM	FASERING			PROJECT KOSTEN	REGIOFONDS BIJDRAGE	2016	2017	2018	2019	2020	2020 en verder
						Voorbereiding	Start Uitvoering	Gereed			Gerealiseerd	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken
Vervolg Beter Benutten																
	Vervolg Beter Benutten [deelprogramma's: Groningen Bereikbaar, Minder Hinder Assen, HOV, fiets, goederenvervoer]	Regiobureau Groningen-Assen en regionale partners	ITS is belangrijk verweven onderdeel in totale pakket. Geen regiofondsbijdrage, wel integrale programma- management.		Uitvoering	2015	2015	2017	€ 24.000.000	€ 0	€ 2.878.000	€ 5.000.000	€ 2.323.627			
TOTAAL									€ 24.000.000	€ 0	€ 2.878.000	€ 5.000.000	€ 2.323.627			
Substantiele projecten																
SP1a	Leek-Nietap	IGS Leek-Roden: Gemeenten Noordenveld en Leek			Uitvoering		2012	2017	€ 6.000.000	€ 2.800.000	€ 185.916	€ 214.084				
SP1b	Albertsbaan	Gemeente Noordenveld			Uitvoering		2016	2017	€ 1.665.000	€ 200.000	€ 0	€ 200.000				
SP2	Stadshart Hoogezand	Gemeente Hoogezand-Sappemeer			Uitvoering		2013	2016	€ 10.000.000	€ 3.000.000	€ 0	€ 500.000				
SP3	Stationsgebied Haren	Gemeente Haren			Uitvoering		2012	2019	€ 7.800.000	€ 700.000	€ 0		€ 140.000			
SP4a	Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Paterswolde	Gemeente Tynaarlo			Voltooid		2014	2016	€ 888.848	€ 142.416	€ 42.216					
SP4b	Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Vries	Gemeente Tynaarlo			Uitvoering		2016	2017	€ 553.420	€ 170.000	€ 68.000	€ 102.000				
SP4c	Revitalisering dorpscentra gemeente Tynaarlo: Eelde	Gemeente Tynaarlo			Voorbereiding		2017	2018	€ 3.400.000	€ 387.584	€ 0	€ 287.784	€ 100.000			
SP5	Herinrichting Slochterhaven	Gemeente Slochteren			Uitvoering		2014	2016	€ 6.700.000	€ 700.000	€ 0	€ 140.000				
SP6	Herstructurering dorpscentrum Zuidhorn	Gemeente Zuidhorn			Voltooid		2011	2014	€ 3.000.000	€ 700.000						
SP7	Centrumplan Bedum	Gemeente Bedum			Uitvoering		2015	2017	€ 4.880.000	€ 700.000	€ 250.000	€ 200.000				
SP8	Herinrichting Onderdendamsterweg	Gemeente Winsum			Uitvoering		2012	2016	€ 2.540.000	€ 700.000	€ 140.000	€ 0				
SP9	Project Ten Boer	Gemeente Ten Boer	ikv compensatiemiddelen is de bijdrage in 2012 uitgekeerd. Afrekening in 2017.		Uitvoering		2016	2017	€ 1.425.000	€ 700.000						
TOTAAL									€ 50.102.268	€ 10.900.000	€ 686.132	€ 1.643.868	€ 240.000	€ 0		
Kleine regionale projecten																
	Regeling is per 31-12-2015 beëindigd.															
Regiopark																
RP010	Uitvoering 1e fase inrichtingsplan Leegkerk-Dorkwerd	Gemeente Groningen		V	Voltooid		2007	2016	€ 779.100	€ 312.000	-€ 597					
RP021	Realisatie ecologische verbindingzone Ter Borch/ inclusief fietspad naar Scheifhorst	Gemeente Tynaarlo		V	Voltooid		2009	2015	€ 6.100.000	€ 1.196.000	€ 239.200					
RP054	Versterking recreatieve infrastructuur, landschap EHS Reitdiepgebied	Prolander		U	Uitvoering		2011	2017	€ 3.798.000	€ 414.000		€ 82.800				
RP058	Versterking recreatieve infrastructuur EHS Midden-Groningen fase II	Prolander		V	Voltooid		2012	2016	€ 902.790	€ 315.972	-€ 61.559					
RP062	Landgoed Amelte, deelproject Assen aan de Aa	Gemeente Assen		U	Uitvoering		2012	2017	€ 943.000	€ 516.000		€ 103.200				
RP065	Entree Meerweg	Provincie Groningen		U	Uitvoering		2013	2018	€ 2.975.000	€ 790.000		€ 316.000	€ 316.000	€ 158.000		
RP067b	Het Hoge Hert	Natuurmonumenten	Nieuw ontwerp. Totale kosten 681.000. RFB 306.000	U	Uitvoering		2012	2018	€ 1.218.000	€ 548.000		€ 192.800	€ 48.200			
RP072	Pilot landschap onderhouden we samen	Landschapsbeheer Drenthe		U	Uitvoering		2016	2017	€ 80.000	€ 30.000	€ 15.000		€ 15.000			
RP075	Landschapselementen Haren fase II	Landschapsbeheer Groningen		U	Uitvoering	2012	2013	2017	€ 260.602	€ 104.241		€ 20.848				
RP077	Wandelnetswerken MH	Landschapsbeheer Groningen		V	Voorbereiding		2016	2019	€ 98.750	€ 5.000				€ 5.000		

Meerjarenbeeld uitvoeringsprojecten en Uitvoeringsprogramma 2017

vastgesteld door Stuurgroep op 3 maart 2017 (stand van zaken 1 januari 2017)

Projectnr Basispakket	PROJECTNAAM	PROJECTTREKKER (organisatie)	KORTE TOELICHTING PROJECT	STATUS	STADIUM	FASERING			PROJECT KOSTEN	REGIOFONDS BIJDRAGE	2016	2017	2018	2019	2020	2020 en verder	
						Voorbereiding	Start Uitvoering	Gereed			Gerealiseerd	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	Afgesproken	
RP078	Uitvoering kwaliteitsimpuls dorps en stadstrand	Gemeente Noordenveld & Tynaarlo		U	Uitvoering			2015	2017	€ 7.659	€ 9.438						
RP080	Assen aan de Aa, deelproject Bosbeek/Nijlandsloop	Gemeente Assen		U	Uitvoering			2012	2014	2019	€ 3.240.000	€ 500.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 100.000		
RP081	Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS	Samenwerkingsverband Leek-Roden		U	Uitvoering			2013	2015	2018	€ 4.330.000	€ 1.395.000	€ 308.000	€ 308.000	€ 279.000		
TOTAAL											€ 24.725.242	€ 6.126.213	€ 507.704	€ 1.233.086	€ 858.200	€ 263.000	
Regionale en innovatie projecten																	
1.1	Hoornse Meer & Hampshire Hotel	Gemeente Groningen		U	Uitvoering			2015	2016	2018	€ 2.000.000	€ 300.000		€ 120.000	€ 120.000	€ 60.000	
1.2	Health Hub Roden	Hanzehogeschool		U	Uitvoering			2015	2015	2020	€ 11.000.000	€ 559.000	€ 167.000	€ 111.800	€ 167.700	€ 111.800	
1.3	Landgoederen Eelde-Paterswolde	Natuurmonumenten		U	Uitvoering			2015	2015	2018	€ 850.000	€ 150.000	€ 37.500	€ 75.000	€ 37.500		
1.4	I.Turn.It	I.Turn.It		U	Uitvoering			2015	2015	2018	€ 3.027.500	€ 230.000	€ 69.000	€ 46.000			
1.5	Innovatieboerderij Zuidhoren	Gebiedscoöperatie Westerkwartier		U	Uitvoering			2015	2015	2020	€ 1.100.000	€ 330.000	€ 66.000	€ 99.000	€ 99.000	€ 66.000	
1.6	Collectie Veenhuizen	Stichting Ketter & Co		V	Voltooid			2015	2015	2016	€ 184.500	€ 48.000	€ 11.116				
2.2	Into Nature (Kunstmanifestatie Drenthe)	Stichting Drenthe Kunst, Cultuur en Natuur		U	Uitvoering			2015	2016	2016	€ 1.300.000	€ 150.000	€ 112.500	€ 37.500			
2.7	Slimme inzameling en transport rioolwater	Gemeente Assen		U	Uitvoering			2015	2016	2020	€ 135.000	€ 45.000		€ 36.000	€ 9.000		
2.8	Alternatief concept drukriolering	Tauw		U	Uitvoering			2015	2016	2020	€ 300.000	€ 23.512	€ 18.810	€ 4.702			
2.10	Woldwijk	Gemeente Ten Boer		U	Uitvoering			2015	2016	2020	€ 100.000	€ 50.000		€ 50.000			
2.15	SMART Campus Zernike	SMART-Campus Coalitie		U	Uitvoering in fases			2015	2016	2018	€ 300.000	€ 18.414	€ 14.731	€ 3.683	€ 31.586		
3.3	E-ntelligence	Gemeente Assen		V	Voorbereiding			2016				€ 182.500					
3.7	Natuur- en landschapsboerderij	P. en M. van Wijk		V	Voorbereiding			2016				€ 150.000					
3.11	Slim appje MVO	Stichting Assen voor Assen		V	Voorbereiding			2016				€ 36.300					
3.12	Energy Barn	En-tran-ce		V	Voorbereiding			2016				€ 200.000					
3.13	Voedselinnovatie op de werkvloer	Stichting HANNN		V	Voorbereiding			2016				€ 35.000					
3.14	Mountainbikeroutes Noordenveld	Stichting XC Sports		V	Voorbereiding			2016				€ 50.000					
3.15	Arboretum Assen	Stichting Arboretum Assen		V	Voorbereiding			2016				€ 15.000					
3.17	Living Lab	Provincie Drenthe		V	Voorbereiding			2016				€ 150.000					
3.18	Indietopia	Indietopia		V	Voorbereiding			2016				€ 200.000					
	<i>Gereserveerd in begroting 2017</i>	<i>toekenning obv pitches</i>	<i>en besluit stuurgroep</i>										€ 1.816.315				
TOTAAL											€ 20.297.000	€ 2.922.726	€ 496.657	€ 2.400.000	€ 464.786	€ 126.000	€ 111.800

Uitvoeringsprogramma 2017	
Regiopark	€ 1.233.086
Reg & Innovatieve projecten	€ 2.400.000
Substantiele projecten	€ 1.643.868
Beter Benutten 1	€ 2.524.516
Vervolg Beter Benutten	€ 5.000.000
Bereikbaarheid (ex Beter Benutten)	€ 8.357.900
TOTAAL	€ 21.159.370

Concept begroting 2018

Regio Groningen-Assen
STEDELIJK NETWERK

Colofon

Datum/versie:	21 februari 2017
Documentnaam:	Concept begroting 2018
Opgesteld door:	Regiobureau Regio Groningen-Assen
Status:	Definitief
Besluitvorming:	Stuurgroep 3 maart 2017
Contactpersonen:	J.S.R. Bodha
Telefoon:	050 316 4289 (secretariaat)
E-mail:	info@regiogroningenassen.nl
Website:	www.regiogroningenassen.nl

Inhoudsopgave

COLOFON	2
INHOUDSOPGAVE	3
1. INLEIDING	4
2. FINANCIËLE PLANNING	6
3. BEGROTING SPEERPUNTEN EN UITVOERINGSINSTRUMENTEN 2018	7
4. BEGROTING ORGANISATIE 2018	13
BIJLAGE 1 BIJDRAGE VAN DE DEELNEMERS	16
BIJLAGE 2 FINANCIËEL KADER 2018-2020	17

1. Inleiding

Proces

Voor u ligt de concept begroting van Regio Groningen-Assen voor het boekjaar 2018. Met deze begroting maakt de stuurgroep Regio Groningen-Assen de verwachte financiële stromen voor 2018 inzichtelijk. Conform het Convenant Regio Groningen-Assen 2014 wordt de concept begroting via de Colleges ter kennis van raden en Staten gebracht. Hierdoor worden zij in de gelegenheid gesteld hun zienswijze te geven. Daarna stelt de stuurgroep, kennis genomen hebbende van deze zienswijzen, de begroting vast.

De planning- en control-cyclus van de regio, die is afgestemd op die van de veertien deelnemers, is leidend voor de voorliggende begroting.

Achtergrond

Regio Groningen-Assen is een vrijwillig samenwerkingsverband tussen twee provincies [provincies Drenthe en Groningen] en 12 gemeenten [gemeenten Assen, Bedum, Groningen, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, Noordenveld, Slochteren, Ten Boer, Tynaarlo, Winsum en Zuidhorn]. Vanuit de volle overtuiging dat de oplossing van ruimtelijke en economische vraagstukken van vandaag, morgen en overmorgen niet stoppen bij de gemeente- en provinciegrenzen, werken we 20 jaar samen aan het versterken van de economie en gebiedskwaliteiten. Infrastructuur en de kwaliteit van stad en omliggende gebieden zijn sindsdien sterk verbeterd. Dit betekent niet dat de Regio klaar is. Zorgen dat deze mooie regio nog meer tot bloei komt, is de uitdaging waar we met zijn allen de komende jaren voor staan. Samen sta je sterker! (zie voor meer informatie www.regiogroningenassen.nl).

Ambitie

In 2013 is de Regiovisie geactualiseerd en begin 2014 vastgesteld door raden en Staten. De hoofddoelstelling van het samenwerkingsverband is sterk overeind gebleven: het benutten en uitbouwen van economische kansen en het behouden en versterken van gebiedskwaliteiten. De inhoud is leidend voor onze toekomstige regionale samenwerking. Door gerichte samenhangende interventies en investeringen gaan we meer met minder doen. De Regio werkt vanuit deze ambitie aan drie speerpunten:

1. Economisch Kerngebied: Regio Groningen-Assen heeft een belangrijke functie als economisch kerngebied in Noord-Nederland. Het permanent ontwikkelen van deze positie is van groot belang voor ondernemers en inwoners. Er wordt gewerkt aan onder meer het blijvend verbeteren van het ondernemersklimaat, verbondenheid met andere regio's en actief profileren als aantrekkelijk stedelijk netwerk of te wel daily urban system.
2. Interne Samenhang/Bereikbaarheid: De samenhang tussen steden en platteland wordt steeds sterker. Bereikbaarheid is een noodzakelijke voorwaarde voor een goede regionale ontwikkeling. Het aantal dagelijkse verplaatsingen groeit de komende jaren sterk door. De Regio investeert in een toekomstbestendig vervoersnetwerk, met aandacht voor alle modaliteiten. Daarnaast wordt ingezet op het beter benutten van de bestaande infrastructuur, door slimmer gebruik te maken van de bestaande mogelijkheden en door gebruik te maken van moderne technologieën als Intelligente Transport Systemen (ITS).
3. Kwaliteit Stad en Land: Cultureel en landschappelijk erfgoed zijn de dragers van een aantrekkelijk woonwerkgebied. De Regio combineert vrijheid, ruimte en ecologische kwaliteiten met een breed spectrum aan stedelijke en dorpse voorzieningen. Om de regionale ambitie te realiseren is onder meer een regioadviseur aangesteld om de ruimtelijke kwaliteit te bewaken en uit te uitdragen, wordt vanuit de Regeling Regionale Innovatieve Projecten doelgerichte interventies geïnitieerd en wordt vraag en aanbod van de woning- en bedrijventerreinenmarkt op elkaar afgestemd

In 2013 is in samenhang met de Regiovisie eveneens besloten tot de verlaging van de jaarlijkse bijdrage aan het Regiofonds vanaf 2013 met 30% ten opzichte van 2010. Dit onder gelijktijdige verlenging van de betalingstermijn van 2020 naar 2023. Hiermee kan de Regio vasthouden aan de investeringen in de bereikbaarheid van de regio en zorgdragen voor het bereikbaar houden van de economische toplocaties in de regio, het versterken van de Hoogwaardige OV-structuur, inclusief OV-Knooppunten en P+R-locaties, en het uitvoeren van het programma ten behoeve van het Beter Benutten van de infrastructuur.

Ook is er 'nieuw' geld vrij gemaakt voor pijler Regionale Innovatieve Projecten. Stad en land vormen in deze regio een twee-eenheid. De regio zet in op projecten met toegevoegde waarde ter versterking van de regionale kwaliteit en het behoud en de ontwikkeling van de regionale parels. In 2015 en 2016 waren de eerste pitches voor de regeling Regionale Innovatie Projecten. Tot en met 2016 is in vier pitches aan 24 projecten een bijdrage beschikbaar gesteld, in totaal €3,25 miljoen. Regiopark en Substantiële Projecten worden de komende jaren verder afgebouwd. De gemaakte harde afspraken en aangegane verplichtingen blijven overeind.

We werken met elkaar aan een gedeelde ambitie. Interactie en samenwerken in een netwerkorganisatie is een belangrijke voorwaarde voor het uiteindelijk realiseren van deze ambitie. De komende jaren zal daarom worden ingezet op het verder vormgeven en faciliteren van de netwerkorganisatie door een goede verantwoording, gerichte communicatie en het elkaar ontmoeten.

20 jaar

In maart 1997 heeft gemeente Slochteren als laatste deelnemer het Convenant Regiovisie Groningen-Assen ondertekend. Dat is in inmiddels 20 jaar geleden. Een mijlpaal voor een vrijwillig samenwerkingsverband. In 2017 wordt dit op gepaste manier gevierd. We kijken gedurende een half jaar terug op de successen en bouwen samen aan de toekomst.

Leeswijzer

De concept begroting 2018 geeft inzicht in de financiën van Regio Groningen-Assen.

Achtereenvolgens gaat hoofdstuk 2 in op de financiële planning. Dit hoofdstuk beschrijft de verwachte onttrekkingen en inkomsten van het Regiofonds.

De voor de komende jaren geformuleerde speerpunten en uitvoeringsinstrumenten zijn in hoofdstuk 3 vertaald naar de financiële implicaties voor 2018.

In hoofdstuk 4 wordt de begroting van het Regiobureau gepresenteerd met een korte toelichting.

Tenslotte zijn in de bijlagen de jaarlijkse bijdragen van de deelnemers aan het Regiofonds en het financieel kader 2018 - 2020 opgenomen. Alle bedragen in deze begroting zijn in euro's.

2. Financiële planning

De financiële planning van Regio Groningen-Assen geeft inzicht in de verwachte inkomsten en onttrekkingen van het Regiofonds. In de begroting is voor de speerpunten en uitvoeringsinstrumenten uitgegaan van de Regiovisie, het Basispakket Bereikbaarheid, de aangegane verplichtingen voor Regiopark-projecten, Substantiële Projecten en het beoordelingskader voor Regionale Innovatieve Projecten.

In de tabel financiële planning is een gewijzigde begroting 2017 toegevoegd. Hierin is het resultaat uit de jaarrekening 2016 verwerkt. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting zijn:

- De wijzigingen onder de posten Algemene inkomsten en Uitvoeringsinstrumenten hebben grotendeels betrekking op het programma Vervolg Beter Benutten. De aanvragen en afrekeningen voor het programma schuiven voor een groot deel door naar 2017 en 2018. Omdat dit programma volledig uit rijksmiddelen wordt gedekt, heeft dit geen gevolgen voor het verloop van het Regiofonds;
- de projecten uit het programma Beter Benutten 1 zijn in 2016 afgerond, maar de financiële afwikkeling (waarbij de laatste 20% wordt uitbetaald) vindt in 2017 plaats. Dit programma wordt voor bijna driekwart gedekt uit rijksbijdragen;
- Voor de overige programma's geldt dat projecten, waarvoor de termijnbijdrage niet (of niet tijdig) wordt opgevraagd, de bijdrage wordt doorgeschoven naar het volgende jaar. Hierdoor is het verwachte saldo eind 2017 weinig anders dan bij de oorspronkelijke begroting het geval was.

Vanaf 2018 daalt het Regiofonds onder de vijf miljoen euro. Omdat het Regiofonds niet onder nul mag geraken, kan dit betekenen dat in enkele gevallen de uitbetaling van een bijdrage moet worden opgeschort. Dit is bekend bij de deelnemers, maar zal de komende jaren expliciet worden gecommuniceerd.

De stortingen van de afzonderlijke gemeenten en provincies aan het Regiofonds zijn opgenomen in bijlage 1. De financiële kaders voor de lange termijn zijn samengevat in bijlage 2.

Financiële planning	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
Saldo regiofonds (1 januari)	9.045.606	11.307.791	6.943.057
<i>Begrote inkomsten</i>			
Storting van de deelnemers	6.650.002	6.650.002	6.650.002
Algemene inkomsten	6.168.210	11.148.983	2.377.172
Verwachte rente	59.385	-	-
Totale inkomsten	12.877.597	17.798.985	9.027.174
<i>Begrote uitgaven</i>			
Regiobureau	699.350	700.420	685.620
Voorziening frictiekosten	-	-	-
Uitvoeringsinstrumenten	14.159.947	21.463.298	12.759.278
Totale uitgaven	14.859.297	22.163.718	13.444.898
Saldo regiofonds (31 december)	7.063.907	6.943.057	2.525.333

Tabel 1: Financiële planning 2016 en 2017

3. Begroting speerpunten en uitvoeringsinstrumenten 2018

In dit onderdeel van de begroting wordt een overzicht gegeven van de verwachte kosten voor het jaar 2018 op basis van de in de Regiovisie benoemde speerpunten en uitvoeringsinstrumenten. In de Regiovisie zijn vier uitvoeringsinstrumenten benoemd:

- A. Economisch Platform;
- B. Programma Bereikbaarheid;
- C. Regionale en Innovatieve projecten;
- D. Monitoring.

Ten behoeve van het opstellen van de voorliggende begroting is "E. Overige instrumenten" hieraan toegevoegd. Hieronder vallen activiteiten die benoemd zijn in de Regiovisie maar niet direct gekoppeld konden worden aan een uitvoeringsinstrument. Voor 2017 heeft dit betrekking op het onderdeel Collectief Particulier Opdrachtgeverschap en het woningbehoefteonderzoek.

Uitvoeringsinstrumenten	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
A. Economisch Platform	171.429	171.428	171.428
B. Programma Bereikbaarheid	9.488.318	15.882.416	9.057.150
C. Regionale Innovatieve projecten	4.467.700	5.276.954	3.498.200
D. Monitoring	32.500	42.500	32.500
E. Overige instrumenten	-	90.000	-
Totaal	14.159.947	21.463.298	12.759.278

Tabel 2: Begroting uitvoeringsinstrumenten 2017

Toelichting op begroting uitvoeringsinstrumenten 2018

A. Economisch Platform € 171.428

Begroting 2018

In de Regiovisie is € 1,2 miljoen voor het Economisch Platform beschikbaar gesteld voor de jaren 2014-2020 (€ 171.428 per jaar). De gemeenten Groningen en Assen zorgen voor de uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve van het Economisch Platform Regio Groningen-Assen. In 2018 wordt verder gewerkt aan de koers en strategie die samen met het bedrijfsleven in het Economisch Platform is opgesteld. Ondernemers, onderwijs en overheid werken aan een agenda met concrete activiteiten die de economie in de regio versterkt.

Binnen het speerpunt wordt samen met de deelnemers inhoud gegeven aan:

- Het verbeteren van het ondernemers- en vestigingsklimaat;
- Bedrijfsontwikkeling en -vestiging;
- Verbondenheid met andere regio's;
- Profileren van de regio als attractieve stadsregio waarin het prettig werken en wonen is.

De sturing door de Regio op het speerpunt vindt plaats volgens een planning- en controlcyclus (begroting, rapportering en verantwoording van de beide steden).

B. Programma Bereikbaarheid € 9.057.150

Bereikbaarheid	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
Basispakket	7.599.718	8.357.900	6.733.523
Beter Benutten 1	-	2.524.516	-
Vervolg Beter Benutten	1.888.600	5.000.000	2.323.627
Totaal	9.488.318	15.882.416	9.057.150

Tabel 3: Programma Bereikbaarheid

Wijzigingen begroting 2017

Basispakket

Als gevolg van herfasering van uitgaven op enkele projecten valt de begroting voor 2017 € 750.000 hoger uit. Dit betreft de projecten onder andere de projecten: Dynamisch verkeersmanagement (DRIS), Kwaliteitsmaatregelen OV N360, HOV-as West 3^e fase.

Beter Benutten 1

Het programma Beter Benutten (1e fase) is in 2016 met een inhoudelijke en financiële verantwoording aan het Ministerie van IenM afgerond. De doorbetaling vanuit Regio Groningen-Assen naar de regiopartners vindt in 2017 plaats. Daarom wordt voorgesteld het budget naar 2017 door te schuiven.

Vervolgprogramma Beter Benutten

Het Vervolgprogramma Beter Benutten is in 2017 en 2018 in volle gang. Dit programma loopt officieel t/m 2017. Met het ministerie van IenM is overeenstemming bereikt dat ook in 2018 middelen uit het Vervolgprogramma Beter Benutten mogen worden ingezet.

Begroting 2018

Basispakket

In de Netwerkanalyse 2013 zijn de bereikbaarheidsambities van Regio Groningen-Assen verwoord. Op basis van deze analyse is geconcludeerd dat de in 2006 ingezette bereikbaarheidsstrategie van Regio Groningen-Assen succesvol is geweest. De actualisatie heeft geresulteerd in een licht bijgestelde strategie en Basispakket Bereikbaarheid. Om bereikbaarheidsontwikkelingen te volgen is wordt periodiek gemonitord. Eind 2015 gaf dit geen aanleiding tot wijzigen van het Basispakket en het daarmee gemoeide investeringsbedrag. In 2017 wordt een nieuwe monitor uitgevoerd.

Het Basispakket bevat de projecten waaraan vanuit het Regiofonds een bijdrage wordt geleverd. Het gaat vooral om investeringen in HOV-assen, OV-knooppunten, P+R-voorzieningen en de fiets. In het Regiofonds is hiervoor tot aan 2020 een bedrag van € 62 miljoen gereserveerd, waarmee een totaal investeringsbedrag van bijna € 500 miljoen is gemoeid. Majeure projecten in het Basispakket zijn:

- Programma FlorijnAs Assen (€ 13,4 miljoen);
- Spoorknoop Groningen (€ 34,0 miljoen);
- Investeringspakket Infra en OV Leek/Roden (€ 3,6 miljoen).

De meeste projecten in het Basispakket zijn in uitvoering. In het Portefeuillehoudersoverleg Bereikbaarheid (POVV) en in de stuurgroep zijn positieve besluiten over de regionale bijdrage genomen en zijn beschikkingen afgegeven. Conform de afgesproken kasritmes is voor 2018 een bedrag van bijna € 5,8 miljoen geraamd. Daaraan wordt € 0,9 miljoen toegevoegd voor te verwachten uitgaven op overige, reeds vastgestelde projecten. Daarmee komt het totaal aan begrote uitgaven voor bereikbaarheidsprojecten uit op € 6,7 mln.

Beter Benutten

Het programma Beter Benutten is een belangrijk onderdeel van de bereikbaarheidsstrategie. Hierbij gaat het niet om de aanleg van nieuwe infrastructuur, maar om het beter benutten van de bestaande infrastructuur. Het eerste programma liep van medio 2012 tot eind 2015. Hieraan is door de Regio een financiële bijdrage geleverd van € 2,7 miljoen. Voor de periode 2015 tot eind 2017 is het Vervolgprogramma Beter Benutten opgezet, met een totale omvang van ca. € 24 miljoen. Coördinatie hiervan ligt bij het Regiobureau.

Het ministerie van IenM heeft ingestemd met een vertraging van de plannen van Groningen Bereikbaar met een uitloop naar 2018. Het ministerie van IenM draagt € 9,4 miljoen bij en de regionale cofinanciering wordt gevoed door de partners in de regionale samenwerking: Groningen Bereikbaar, FlorijnAs/gemeente Assen, de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen. De bijdrage van het ministerie wordt via RGA doorbeschikt aan de uitvoerende partijen.

De meeste uitgaven voor het Vervolgprogramma Beter Benutten worden in 2017 en 2018 gedaan. Voor het vervolgprogramma is, anders dan voor Beter Benutten I het geval was, géén bijdrage vanuit het Regiofonds voorzien. De middelen van het Rijk verlopen wel via de Regio.

Lopende projecten Bereikbaarheid	
Programma Infra & OV Leek-Roden	Kwaliteitsmaatregelen OV-N360
FlorijnAs	Bus/treinknooppunt station Bedum
HOV-as west 3 ^e fase	Fietspad Zuidhorn-Groningen
Doorontwikkeling P+R Zuidhorn	Facelift Noordelijke Stations
Groningen Spoorzone	Bus/treinknooppunt station Haren
Programma Beter Benutten met deelprogramma's (ITS - Groningen Bereikbaar - Mobiliteitsmanagement - P+R en OV en fiets)	Dynamisch Verkeersmanagement (DRIS)

Tabel 4: Uitvoeringsprojecten programma Bereikbaarheid.

C. Regionale projecten € 3.498.200

Regionale en Innovatieve projecten	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
Regionale Innovatieve projecten	2.600.000	2.400.000	2.400.000
Regiopark	887.700	1.233.086	858.200
Substantiële Projecten	980.000	1.643.868	240.000
Totaal	4.467.700	5.276.954	3.498.200

Tabel 4: Overzicht van de deelprogramma's van Regionale en Innovatieve Projecten.

Wijzigingen begroting 2017

Regionale Innovatieve Projecten

Op basis van de toegekende bijdragen bij vier rondes in de afgelopen 2 jaar en de twee aanstaande rondes in 2017 is de verwachting dat een budget van € 2,4 miljoen voor 2017 volstaat.

Gelet op de onzekerheid van het aantal nog te honoreren projecten in 2017 en omvang van de bijdrage hiervan is een inschatting gemaakt van de uitgaven. Het totale budget van €12 miljoen voor de periode 2014-2020 blijft ongewijzigd.

Regiopark

Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting is een aantal projecten bij de deelnemers in de tijd vertraagd. Het betreft de projecten EVZ Paterswoldsemeer-Friesche Veen, uitkijktoren het Hoge Hert, Assen aan de Aa- deelproject Bosbeek/Nijlandseloop, wandelnetwerken Westerkwartier & Middag-Humsterland en kwaliteitsimpuls stads- en dorpsranden. Daardoor zijn de financiële verplichtingen doorgeschoven naar 2017.

Substantiële Projecten

Als gevolg van herfasering van uitgaven op enkele projecten, valt de begroting voor 2017 hoger uit. In 2017 zijn acht projecten in uitvoering, met een totale geraamde regiofondsbijdrage van circa € 1,6 miljoen.

Begroting 2018

Regionale Innovatieve Projecten

Met de actualisatie van de regio is in 2014 deze nieuwe pijler geïntroduceerd. Voor Regionale Innovatieve Projecten is in totaal €12 miljoen beschikbaar gesteld, voor de periode 2014-2020. In 2015 en 2016 hebben de eerste vier pitchrondes plaatsgevonden. Dit heeft 24 projecten opgeleverd die zijn gehonoreerd en waarvoor een bijdrage is gereserveerd, in totaal circa €3,3 miljoen. Daarnaast staan er in 2017 en 2018 twee pitchrondes in de planning. Voor deze en volgende rondes is nog maximaal €8,7 miljoen beschikbaar.

Lopende projecten Regionale en Innovatie projecten	
I.Turn.IT	Slimme MVO-app Assen
Noordoosthoek Hoornse Meer	Arboretum Assen
Innovatieboerderij Zuidhorn	Indietopia Games
Health Hub Roden	Living Lab Groningen Airport Eelde
Landgoederen Eelde-Paterswolde	Energy Barn Groningen
Collectieve Veenhuizen	ATB routes Noordenveld
Woldwijk Ten Boer	Voedselinnovatie op de werkvloer
Into Nature	E-ntelligence Assen
Slimme inzameling rioolwater	Techdegree
Drukriolering buitengebieden	Cycling Espresso
SMART Campus Zernike	Winsum 0-110
Landschapsboerderij Norg	Groningen

Tabel 5: Lopende projecten Regionale en Innovatie projecten

Gelet op de onzekerheid van het aantal nog te honoreren projecten en omvang van de bijdrage hiervan is voor de begroting van 2018 een inschatting gemaakt van de uitgaven. Deze inschatting is gebaseerd op enerzijds de reeds toegekende projecten. Anderzijds is voor de nieuw te verwerven projectrondes een aanname gedaan.

Regiopark

Bij de actualisatie van de Regiovisie is besloten om het Regiopark-programma af te bouwen. De reeds gemaakte harde afspraken en aangegane verplichtingen blijven overeind. In 2018 zijn nog vier projecten in uitvoering. Conform planning worden de laatste projecten in 2019 afgerond c.q. afgerekend.

Substantiële projecten

Bij de actualisatie van de Regiovisie is besloten om Substantiële projecten af te bouwen. De reeds gemaakte harde afspraken en aangegane verplichtingen blijven overeind. Dit houdt in dat voor Substantiële Projecten het totale budget van € 11 miljoen beschikbaar bleef voor majeure projecten in niet-stedelijke gemeenten. Al deze middelen zijn gereserveerd voor specifieke projecten. Meer dan

75% van de financiële middelen zijn inmiddels uitgekeerd. In 2015 heeft de stuurgroep besloten de regeling Substantiële Projecten per 31-12-2018 te beëindigen. In verband met onvoorziene omstandigheden kent het project Stationsgebied Haren een doorloop tijd tot eind 2019. In 2018 zijn twee projecten in uitvoering, met een totale geraamde regiofondsbijdrage van € 140.000.

Lopende projecten Regiopark	Lopende projecten Substantiële Projecten
Versterking recreatieve infra, landschap EHS Reitdiepgebied	Herinrichting centrum Leek - Nietap
Programma landschapsopgaven/recreatie en water IGS	Herinrichting Albertsbaan in Noordenveld
Kwaliteitsimpuls stads en dorpsranden	Stationsgebied Haren
Assen aan de Aa, deelpr. Bosbeek, Nijlandsloup	Revitalisering dorpscentra Vries
Wandelnetwerken Westerkwartier en Middag-Humsterland	Revitalisering dorpscentra Eelde
Entree Meerweg incl. verbinding Paterswoldsemeer-Friescheveen	Herinrichting Slochterhaven
Uitkijktoren het Hoge hert	Stadshart Hoogezand
Pilot onderhoud burgerparticipatie	Centrumplan Bedum
Langoed Amelte, Assen aan de Aa	Dorpsentree Ten Boer
Landschapselementen Haren, fase II	

Tabel 6: Overzicht van lopende projecten voor Regiopark en Substantiële Projecten.

D. Monitoring € 32.500

Monitoring	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
Werklocaties	11.000	11.000	11.000
Woningbouw en woningmarkt	6.500	6.500	6.500
Netwerkanalyse	15.000	25.000	15.000
Totaal	32.500	42.500	32.500

Tabel 7: Instrumenten ten behoeve van monitoring

Ook monitoring van de behaalde resultaten en ontwikkelingen is instrumenteel van karakter. Met de monitoringsinformatie bepaalt de stuurgroep of de behaalde resultaten in lijn zijn met de gestelde doelen en of bijsturing noodzakelijk is. Ook worden trends geïdentificeerd die als basis dienen voor toekomstig beleid.

Wijzigingen begroting 2017

De netwerkanalyse Bereikbaarheid is in 2015 uitgevoerd en in 2016 vastgesteld. In 2017 wordt de netwerkanalyse geactualiseerd. In de nieuwe netwerkanalyse krijgt de fiets een volwaardige plek, wordt meer aandacht worden gegeven aan de ontwikkeling van slimme maatregelen en wordt ingezet op verankering van de resultaten van het Beter Benutten programma. Voor 2017 wordt een deel van de vrijval van de middelen voor de monitor 2016 overgeheveld naar 2017. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 10.000. Het beschikbare budget voor 2017 bedraagt dan € 25.000.

Begroting 2018

Werklocaties

Eind 2012 zijn in de Regio afspraken gemaakt over de reductie van capaciteit in bedrijventerreinen. Daarmee is het thema werklocaties echter niet van tafel. Via monitoring blijft de Regio de ontwikkelingen naar vraag naar en aanbod van werklocaties volgen (€ 5.000). Daarbij worden ook trends in de markt in beeld gebracht.

Regio Groningen-Assen is 'founder' van Stichting Vastgoedrapportage Regio Groningen-Assen. De stichting geeft jaarlijks het Vastgoedrapport Groningen-Assen (€ 6.000) uit, in nauwe samenwerking met de Hanzehogeschool en marktpartijen. Dit rapport beschrijft de vastgoedmarkt in deze regio en geeft een helder overzicht van alle trends en ontwikkelingen. Daarnaast organiseert de stichting sinds 2013 een herbestemmingsprijsvraag: ondernemers, ontwikkelaars, onderwijs en burgers worden uitgedaagd te komen met vernieuwende, creatieve ideeën voor de herbestemming van leegstaande of leegkomende vastgoedobjecten.

Woningbouw en woningmarkt

De belangrijkste actuele woningbouw- en woningmarktgegevens van Regio Groningen-Assen worden via monitoring door de gemeente Assen, in samenwerking met de gemeente Groningen, bijgehouden en verwoord in een halfjaarlijkse woningmarktrapportage. Deze bevat, naast een terugblik op het afgelopen jaar, ook inzicht in de verwachte vraagontwikkeling en het aanbod. De rapportage geeft ook de stand van zaken weer met betrekking tot de uitvoering van de planningslijsten voor woningbouw, die in het kader van de regionale woningbouwafstemming zijn opgesteld. Voor het opstellen van de monitor is een jaarlijkse verplichting van € 1.500 aangegaan bij de NVM voor het verkrijgen van verkoopcijfers van de woningbouw per gemeente. Het resterende bedrag (€ 5.000) is gereserveerd voor de jaarlijkse organisatie van een stakeholdersbijeenkomst.

Netwerkanalyse

In 2018 wordt € 15.000 begroot voor de monitor van de geactualiseerde netwerkanalyse.

E. Overige instrumenten € 0

Overig	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
Werkbudget CPO		20.000	-
CPO-subsidie		50.000	-
Woningbehoefte-onderzoek		20.000	-
Totaal	-	90.000	-

Tabel 8: Overige instrumenten

Wijzigingen begroting 2017

CPO-plankostenfonds

In 2013 is samen met de lokale Rabobanken het CPO-Plankostenfonds opgericht. Doel hiervan is het eenvoudiger maken om in groepsverband een huis te realiseren. Omdat bouwgroepen bij de start kosten maken die ze niet uit een hypotheek kunnen financieren, kunnen ze bij het CPO-fonds een renteloze lening aanvragen. De Regio en Rabobank hebben hiervoor ieder € 250.000,- beschikbaar gesteld voor een revolverende fonds. Tevens is er in 2014 een werkbudget gereserveerd van € 20.000,-. Met behulp hiervan wordt het fonds onder de aandacht van bewoners en gemeenten gebracht. In de periode 2014-2016 is er geen gebruik gemaakt van de regeling. Daarom is in 2015 besloten om bewonerscollectieven in een nog eerder stadium te faciliteren. Hiertoe hebben de Regio en de Rabobank in 2015 elk € 50.000,- beschikbaar gesteld voor een CPO-subsidie; in 2016 is deze regeling open gesteld.

Voor wat betreft de proceskosten rondom het CPO-plankostenfonds zijn niet alle begrote kosten uitgegeven, omdat er in 2016 geen gebruik gemaakt is van de regeling. Voor 2017 is geen aanvullend budget begroot, wel wordt voorgesteld de hiervoor reeds beschikbaar gestelde middelen mee te nemen naar 2017.

Woningbehoefteonderzoek

In 2015 is het Woningbehoefteonderzoek (WBO) voor Regio Groningen-Assen uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een aantal technische aanpassingen in de wijze waarop samengewerkt wordt in het woningbouwdossier. Daarnaast is er een aantal aanbevelingen gedaan. In de tweede helft van 2016 is de opdracht verleend om een aantal van deze aanbevelingen uit te werken. De afgelopen periode hebben ze een deskresearch gedaan, een interviewronde doorlopen bij alle deelnemers en diverse stakeholders, heeft er een ambtelijke werkconferentie plaatsgevonden, een stakeholdersconferentie en een bestuurlijke conferentie (inclusief excursie langs de opgave op het vlak van wonen waar gemeenten in de RGA voor staan). De verwachting is dat deze werkzaamheden in 1^e kwartaal 2017 worden afgerond. Totaal was € 80.000,- begroot. In verband met de langere doorlooptijd is het nodig de nog niet gebruikte middelen naar 2017 door te schuiven.

4. Begroting organisatie 2018

Als uitgangspunten voor de formatiekosten gelden het op 13 juni 2014 door de stuurgroep vastgestelde reorganisatieplan en de evaluatie van het Dagelijks Bestuur van half 2016. Er is onderscheid gemaakt tussen enerzijds apparaatskosten (formatiekosten + huisvesting, kantoor en ICT) en anderzijds generieke kosten ten behoeve van de uitvoering. De apparaatskosten hebben betrekking op alle kosten die met het functioneren van het Regiobureau samenhangen. De generieke kosten hebben een direct verband met de uitvoering van de opgaven van het Regiobureau. Deze staan los van de organisatie van het bureau.

4.1 Apparaatskosten

Apparaatskosten	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
Vaste formatie	528.350	496.000	506.000
Scholing & opleiding	11.000	9.920	10.120
Huisvesting, kantoor & ICT	55.000	57.000	57.000
Totaal	594.350	562.920	573.120

Tabel 9: Apparaatskosten

Toelichting op de apparaatskosten € 573.120

Wijzingen begroting 2017

Vaste formatie

Omdat in 2017 niet de volledige formatie wordt ingevuld, is de verwachting dat de kosten lager uitkomen. De posten Scholing & Opleiding en Huisvesting, kantoor & ICT zijn afhankelijk gemaakt van de vaste formatie, en dalen derhalve ook.

Begroting 2018

Vaste formatie

Medio 2014 is het reorganisatieplan van het Regiobureau vastgesteld en met daarin een formatie reductie van 12,3 fte naar 7,8 fte. De formele ingangsdatum van de nieuwe organisatie was 1 september 2014. De basisformatie is sinds 1 mei 2015 op volle sterkte. Het Dagelijks Bestuur heeft in half 2016 een korte evaluatie van de organisatie [takenpakket en bezetting] uitgevoerd. Hoofdconclusie van de evaluatie is dat met de huidige formatie en bezetting de werkzaamheden over de gehele linie goed zijn uit te voeren. Op hoofdlijn ziet de formatie er als volgt uit. De komende periode zal de formatie verder afnemen, tot uiteindelijke 6,8 fte eind 2018.

Scholing & Opleiding en Huisvesting, kantoor & ICT

De posten Scholing & Opleiding en Huisvesting, kantoor & ICT zijn afhankelijk gemaakt van de vaste formatie. Voor de eerste post wordt een vast percentage gehanteerd. Groningen Bereikbaar en Regio Groningen-Assen maken samen gebruik van de 2^e etage van de Oosterboog in Groningen. Eind 2018 loopt het huurcontract ten einde.

4.2 Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering

Generieke kosten	Begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Begroting 2018
Administratie & advies	30.000	37.500	37.500
Investeren in netwerken	15.000	25.000	15.000
Communicatie	25.000	40.000	25.000
Borging ruimtelijke kwaliteit	25.000	25.000	25.000
Onvoorzien	10.000	10.000	10.000
Totaal	105.000	137.500	112.500

Tabel 10: Generieke kosten ten behoeve van de uitvoering

Toelichting op de generieke kosten €112.500

Wijzigingen begroting 2017

Administratie & advies

Door de complexiteit van de administratie en daarmee verband houdende accountantscontrole zijn de kosten in de afgelopen jaren gestegen. De verwachte kosten zijn in lijn gebracht met de realisatie in het afgelopen jaar. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 7.500. Het beschikbare budget voor 2017 bedraagt dan € 37.500.

Investeren in het netwerk en Communicatie

In 2017 bestaat de samenwerking Regio Groningen-Assen 20 jaar. Op een ingetogen maar feestelijke manier wordt hieraan in 2017 aandacht besteed. Een deel van het niet ingezette budget van 2016 wordt hiervoor meegenomen naar 2017. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 10.000 bij Investeren in het netwerk en € 15.000 bij communicatie. Het beschikbare budget voor 2017 voor Investeren in het netwerk bedraagt dan € 25.000 en voor communicatie bedraagt dan € 40.000.

Begroting 2018

Administratie & advies

De financiële administratie van Regio Groningen-Assen wordt uitgevoerd door provincie Groningen (kassier van het samenwerkingsverband). Zij ontvangt hiervoor een jaarlijkse vergoeding van € 12.500. Andere jaarlijkse kosten zijn die voor het opstellen van accountantsverklaringen van de jaarrekening en verantwoording van de rijksbijdragen (€ 12.500) en incidenteel advies (€ 5.000). Deze drie posten vormen tezamen Administratie & advies.

Investeren in het netwerk

Interactie en samenwerken in een netwerkorganisatie is een belangrijke voorwaarde voor het uiteindelijk realiseren van deze ambitie. De komende jaren zal daarom worden ingezet op het verder vormgeven en faciliteren van de netwerkorganisatie door een goede verantwoording, gerichte communicatie en het elkaar ontmoeten. Bij de begroting 2016 is besloten om het budget voor investeren in het netwerk van totaal € 80.000 te verdelen over vier jaren.

Communicatie

Het budget voor Communicatie is voor 2018 € 25.000.

Borging ruimtelijke kwaliteit

Eind 2014 is het voorstel voor Nieuwe Kwaliteitsborging door de stuurgroep vastgesteld. Borging van ruimtelijke kwaliteit vindt op twee manieren plaats. Enerzijds is er een flexpool opgericht vanuit de deelnemers; bij opgaven kan gebruik worden gemaakt van de leden van deze pool. Kennisontwikkeling en -uitwisseling worden hiermee bevorderd. Tevens ontstaat er binnen de Regio een netwerk op het vlak van ruimtelijke kwaliteit en is er een adviseur ruimtelijke kwaliteit aangesteld voor de majeure regionale thema's. De inzet van de regio-adviseur is begroot op € 25.000,-.

Onvoorzien

Het budget voor onvoorzien is voor 2018 € 10.000.

Bijlage 1 Bijdrage van de deelnemers

De jaarlijkse bijdragen van de deelnemers aan het Regiofonds zijn in de onderstaande tabel weergegeven. Met de actualisatie van de Regiovisie in 2013 is de jaarlijkse bijdrage voor de periode tot en met 2023 vastgesteld op € 6,65 miljoen.

Deelnemers	storting 2018
Provincies	
Groningen	1.848.308
Drenthe	921.732
Gemeenten	
Groningen	1.484.778
Assen	931.190
Hoogezand-Sappemeer	367.209
Leek	162.817
Noordenveld	253.585
Tynaarlo	300.003
Haren	77.599
Slochteren	49.193
Zuidhorn	77.599
Bedum	49.193
Winsum	77.599
Ten Boer	49.193
Totaal	6.650.000

Tabel 11: Bijdrage van de deelnemers

Bijlage 2 Financieel kader 2018-2020

Financieel kader 2018-2020				
Lasten (2018 -2020)	begroot	besteed	Baten (2018 - 2023)	begroot
<i>Verplichtingen</i>				
- Substantiële projecten	0,24	0,24	Saldo Regiofonds (1-1-2018)	6,94
- Bereikbaarheid (incl Beter Benutten)	37,27	36,27	Bijdragen deelnemers	39,90
- Organisatiekosten	2,02	0,69	Vervolg Beter Benutten	2,38
- Regiopark (uitvoeringsprogramma)	1,12	1,12	Rente	-
- Innovatie	8,94	2,40	Tekort	0,91
- Economie	0,51	0,17		
-Monitoring & Overig	0,03	0,03		
Totaal lasten	50,13	40,92	Totaal baten	50,13

Tabel 12: Financieel kader 2018-2020; bedragen in € miljoen.

Financieel kader 2018-2020

Het Financieel kader is te beschouwen als een samenvatting van de meerjarenbegroting 2018-2020. Deze opstelling geeft in hoofdlijnen weer op welke manier de beschikbare middelen zullen worden ingezet. Vertrekpunt voor het Financieel kader is de stand van het Regiofonds per 1 januari 2018. Hierin zijn ook de wijzigingen voor 2017 verwerkt (zie ook de toelichting bij hoofdstuk 2). Naast het inzicht in de geplande inkomsten en uitgaven beoogt het Financieel kader ook inzicht te geven in de mate waarin de beschikbare middelen daadwerkelijk zijn besteed. Met 'besteed' wordt hier bedoeld:

- de gehonoreerde bijdragen aan projecten.
- de in 2017 verleende en verwachte bijdragen aan projecten.
- de in de begroting 2018 begrote uitgaven.

Van de geplande € 50,13 miljoen is naar verwachting per 31 december 2018 € 40,92 miljoen besteed.

Ontwikkeling in financieel kader

De stuurgroep volgt de financiële ontwikkelingen van het Regiofonds met het Financieel kader. Dit kader vindt zijn basis in het financieel meerjarenperspectief Regio Groningen-Assen, die is vastgesteld in samenhang met de Regiovisie in 2014.

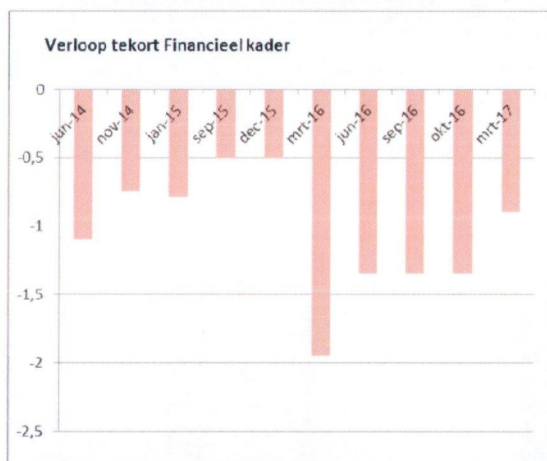
Bij de begroting 2017 heeft de stuurgroep kennis genomen van de ontwikkelingen van het Financieel Kader. Begin 2016 is geconstateerd dat in het verleden enkele verplichtingen zijn vrijgevallen, waar nog wel een betalingsverplichting voor gold. Enerzijds ging het om toegekende bijdragen die niet zijn opgevraagd door de projectbegunstigde. Anderzijds betrof het enkele (sterk) vertraagde projecten, waarvan de verplichting administratief niet was doorgeschoven. Per februari 2016 was met het opstellen van de begroting 2017 het tekort in het financieel kader hiermee opgelopen tot € 1,9 miljoen.

Stand van zaken tekort 31 december 2016

In 2016 hebben meerdere projectafrekeningen plaatsgevonden die leiden tot een daling van het tekort tot € 0,9 miljoen per 31 december 2016. In samenhang met het bespreken van de Jaarstukken wordt deze stand van zaken aan de stuurgroep gepresenteerd. De daling kan bijna volledig worden verklaard uit de vrijval binnen projecten van de programma's Bereikbaarheid (onderdeel Basispakket) en Regiopark. In onderstaande grafiek is het verloop verbeeld.

Risicobeheersing

Als uitgangspunt heeft de stuurgroep gesteld dat het tekort binnen vier jaar - gerekend vanaf juni 2014 - moet zijn ingelopen. Indien het tekort niet voorspoedig genoeg zou worden ingelopen, dan zou de stuurgroep kunnen besluiten om de nog beschikbare vrije ruimte hiervoor te gebruiken. Deze ruimte zit voornamelijk binnen het programma Regionale Innovatieve Projecten.

Grafiek 1: Ontwikkeling financieel tekort

De daling van het tekort verloopt op koers. Op grond van de verwachtingen ten aanzien van projectafrekeningen lijkt het aannemelijk dat er voldoende tijd is om het tekort de komende jaren in te lopen. Daarom wordt voorgesteld de huidige werkwijze van continue monitoring van de ontwikkeling voort te zetten en deze periodiek [iedere vergadering] te rapporteren aan de stuurgroep.

Hierboven is toegelicht dat er van de geplande € 50,13 miljoen naar verwachting per 31 december 2018 € 40,92 miljoen besteed. In principe zijn alle middelen geormerkt. Een deel hiervan, € 9,21 miljoen, is nog niet beschikbaar. Het Financieel kader laat een tekort zien van € 0,91 miljoen. Dit houdt in dat binnen het Financieel kader nog voor (€ 9,21 - € 0,91=) € 8,30 miljoen aan verplichtingen kan worden aangegaan. Bij het aangaan van nieuwe verplichtingen wordt dit bedrag dus als uitgangspunt gehanteerd.

Beschikbare middelen per 1 januari 2019	
Geormerkt, maar nog niet beschikte middelen 1-1-2019	9,21
Nog te dekken kosten	0,91
Risicovrij te besteden	8,30

Tabel 13: Beschikbare middelen; bedragen in € miljoen